

Masterscriptie Taal, Mens en Maatschappij

*Van cây, hoa hồng, cá naar
boom, roos, vis*

Taalkeuze en taalverschuiving door Vietnamesezen in Nederland

Suong Thach

3081605

Universiteit Utrecht

***Van cây, hoa hồng, cá naar
boom, roos, vis***

Taalkeuze en taalverschuiving door Vietnamezen in Nederland

Master scriptie

**Universiteit Utrecht
Faculteit Geesteswetenschappen**

Begeleider: Dr. J. Nortier
Taalkundige, sociolinguïst
Gespecialiseerd in: taalcontact & meertaligheid

Tweede lezer: Dr. H. van de Velde
Taalkundige, sociolinguïst
Gespecialiseerd in: taalvariatie en taalverandering

**Suong Thach
3081605
5 juli 2011**

Inhoudsopgave	
Voorwoord	6
Inleiding	8
1. Tweetaligheid	10
2. Taalkeuze en taalverschuiving	13
2.1 <i>Taalkeuze: domeinen en code-switching</i>	13
2.1.1 <i>Domeinen</i>	
2.1.2 <i>Code-switching</i>	
2.2 <i>Taalverschuiving</i>	16
2.3 <i>Motivatie</i>	18
3. Achtergrond Vietnamezen	20
3.1 <i>Vietnamezen in Vietnam</i>	20
3.1.1 <i>Geschiedenis</i>	
3.1.2 <i>Geografie</i>	
3.1.3 <i>Demografie</i>	
3.1.4 <i>Religie</i>	
3.1.5 <i>Verwantschapssysteem</i>	
3.1.6 <i>Onderwijs en werk</i>	
3.1.7 <i>Taal</i>	
3.2 <i>Vietnamezen in Nederland</i>	29
3.2.1 <i>Vlucht naar Nederland</i>	
3.2.2 <i>Opvang in Nederland</i>	
3.2.3 <i>Huisvesting en spreiding</i>	
3.2.4 <i>Religie</i>	
3.2.5 <i>Onderwijs en werk</i>	
3.2.6 <i>Nederlands leren</i>	
4. Onderzoeksvraag	35
4.1 <i>Hoofdvraag</i>	35
4.2 <i>Deelvragen</i>	36
4.3 <i>Algemene verwachtingen</i>	36
5. Onderzoeksmethode	39

5.1 Respondenten	39
5.1.1 Omschrijving generaties	
5.1.2 Deelgenomen respondenten	
5.2 Vragenlijst	43
5.3 Participerende observaties	47
6. Resultaten	48
6.1 Resultaten deel B	48
6.2 Resultaten deel C	53
6.2.1 Vietnamese locaties	
6.2.2 Nederlandse locaties	
6.3 Resultaten deel D	57
6.4 Resultaten participerende observaties	64
6.4.1 Resultaten generatie 1	
6.4.2 Resultaten generatie 1,5	
6.4.3 Resultaten generatie 2	
7. Discussie	67
7.1 Deelvraag 1	67
7.2 Deelvraag 2	68
7.3 Deelvraag 3	70
7.3.1 Geslacht	
7.3.2 Leeftijd	
7.3.3 Relatie	
7.4 Deelvraag 4	74
7.4.1 Status	
7.4.2 Demografie	
7.4.3 Institutionele support	
7.4.4 Ethnolinguïstische vitaliteit	
8. Conclusie	77
8.1 Conclusie	
8.2 Terugblik	
Bronnen/Referenties	82
Bijlage I: Vragenlijst	85

Voorwoord

Voor u ligt mijn masterscriptie getiteld “Van *cây, hoa hồng, cá* naar *boom, roos, vis*. Taalkeuze en taalverschuiving door Vietnamezen in Nederland”. Met deze scriptie zal ik de master Taal, Mens en Maatschappij (Universiteit Utrecht) afronden.

In blok 2 heb ik het vak Bilingual Language Acquisition gevolgd bij Marian Schoenmakers-Klein Gunnewiek aan de Universiteit Utrecht. Als eindproduct moest een onderzoeksvoorstel worden ingeleverd over tweetaligheid. Het onderzoeksvoorstel kon worden gebruikt voor de masterscriptie, waarna ik ben gaan nadenken over een onderwerp. Naar aanleiding van een gesprek met Hans van de Velde in blok 1 wilde ik iets gaan schrijven over de Vietnamese gemeenschap in Nederland. Dankzij de hulp van Marian Schoenmakers-Klein Gunnewiek en Jacomine Nortier is een concreet onderwerp ontstaan. Ik zou onderzoek gaan doen naar het verschil in gebruik van het Vietnamees door de eerste generatie Vietnamezen in Nederland en de tweede generatie. Ik was erg enthousiast over dit onderwerp, gezien mijn interesse in sociolinguïstiek en mijn interesse in het Vietnamees en de Vietnamese gemeenschap. Door in blok 2 het onderzoeksvoorstel af te hebben, kon ik langzaam in blok 3 aan het theoretische kader werken naast de twee vakken die ik destijds volgde. Het laatste blok heb ik geheel kunnen wijden aan het onderzoek en heb ik de gehele scriptie kunnen afronden.

Langs deze weg wil ik graag de personen bedanken die mij hebben geholpen bij de totstandkoming van deze scriptie.

Vanuit de universiteit ben ik begeleid door Jacomine Nortier. Zonder haar kennis, inzichten en tips had ik deze scriptie niet kunnen schrijven. Haar positieve houding, interesse en enthousiasme werkten voor mij erg inspirerend, waardoor ik na elke bespreking vol goede moed verder kon gaan. Ook wil ik Hans van de Velde, de tweede lezer, bedanken voor zijn tips, waardoor de scriptie nu ook wat statistiek bevat. Ook ben ik blij dat hij me op het idee heeft gebracht om iets te schrijven over de Vietnamese gemeenschap in Nederland. Verder wil ik Marian Schoenmakers-Klein Gunnewiek bedanken voor alle hulp tijdens het schrijven van het onderzoeksvoorstel.

Het hoofdstuk over de Vietnamese gemeenschap in Nederland heb ik kunnen schrijven

dankzij de hulp van Vluchtelingenwerk. Dankzij hen heb ik veel literatuur kunnen krijgen over de Vietnamezen. Het enthousiasme van de medewerkers voor mijn scriptie werkte voor mij erg motiverend.

Zonder de hulp van mijn familie was het vinden van dertig respondenten niet gelukt. Ik wil hen bedanken voor het uitdelen van de vragenlijsten en het nalezen van de Vietnamese vragenlijst. Al mijn vriendinnen en mijn vriend Martin wil ik bedanken voor al het advies, aanmoedigen en het luisteren naar de scriptieperikelen.

Inleiding

Tussen 1977 en 1980 vluchtten ruim 8000 Vietnamese bootvluchtelingen naar Nederland. Inmiddels zijn er ruim 19.000 Vietnamezen in Nederland, bestaande uit de eerste generatie bootvluchtelingen en de tweede generatie die in Nederland is geboren (CBS 2011). Over beide generaties lees of hoor je weinig. Het is daarom niet bekend of Vietnamezen van de tweede generatie nog net zo goed het Vietnamees beheersen als de eerste generatie Vietnamezen. Het is ook mogelijk dat de tweede generatie het Vietnamees wel mondeling beheerst, maar de taal niet goed kan lezen of schrijven. Voor dit onderzoek zal allereerst worden gekeken of er een verschil is tussen het gebruik van het Vietnamees door de eerste en tweede generatie Vietnamezen in Nederland. Daarbij zal worden gekeken naar de taalkeuze in verschillende domeinen. Indien er verschillen zijn, zullen deze nader worden onderzocht.

In het kader van mijn scriptie zal ik een relevant theoretisch kader schetsen. Dit zal worden gedaan in de eerste drie hoofdstukken vanuit verschillende invalshoeken. Het eerste hoofdstuk zal gaan over tweetaligheid. Wat houdt tweetaligheid in, hoe is tweetaligheid te meten, welke soorten tweetaligheid zijn er en hoe moet het worden onderverdeeld in categorieën. Het tweede hoofdstuk zal gaan over taalkeuzes en taalverschuiving, wat het gevolg is van tweetaligheid in een migratiecontext. Dit hoofdstuk zal bestaan uit twee paragrafen. Paragraaf 2.1 over taalkeuze zal uiteenvallen in een bespreking over taaldomeinen en over code-switching. Beide factoren dragen bij aan de taalkeuze van een tweetalige. Paragraaf 2.2 over taalverschuiving zal enerzijds gaan over verschillende oorzaken van taalverschuiving, anderzijds zal het gaan over de motivatie om een taal te leren en te blijven beheersen. Als de motivatie wegzakt om het Vietnamees te beheersen, dan kan taalverschuiving plaatsvinden naar het Nederlands. Het derde hoofdstuk zal achtergrondinformatie bevatten over de Vietnamese gemeenschap in Nederland. In hoofdstuk vier wordt de onderzoeksvraag behandeld. Hoofdstuk vijf zal gaan over het onderzoek en de onderzoeksmethode. Van daaruit zal het onderzoek worden uitgevoerd, waarna in hoofdstuk zes de resultaten worden gepresenteerd. In hoofdstuk zeven zullen de deelvragen worden beantwoord aan de hand van de besproken resultaten. Tot slot zal ik in hoofdstuk acht komen tot een de

conclusie, het antwoord op de onderzoeksvraag en zal ik middels een terugblik kijken wat anders had gekund tijdens het onderzoek.

1. Tweetaligheid

Wereldwijd komt tweetaligheid steeds meer voor. Tweetalig zijn is geen uitzondering, maar wordt juist steeds meer de norm (Vlasblom 2010). Eentaligen komen volgens Li Wei (2007:5) bijna niet voor. Eén derde van de wereldbevolking gebruikt regelmatig twee of meer talen. Als mensen die een tweede taal op school hebben geleerd en het nog een beetje kunnen spreken ook bij de tweetaligen worden meegeteld, dan wordt het aantal eentaligen nóg kleiner. Er zijn verschillende redenen om tweetalig te zijn. Li Wei (2007:3-4) noemt verschillende redenen, zoals politieke, economische, culturele en educatieve redenen. Politieke en economische redenen houden bijvoorbeeld in dat mensen immigreren en daardoor vaak genoodzaakt zijn om de taal te leren van het nieuwe land. Ook kan tweetaligheid ontstaan door kolonisatie en worden mensen gedwongen om de taal van de kolonisten te leren. Een culturele reden om een tweede taal te leren is dat een minderheidstaal in een land niet wordt geaccepteerd, waardoor mensen de meerderheidstaal moeten leren. Een educatieve reden om tweetalig te zijn is het leren van een taal op school, omdat kennis van de taal, zoals het Engels, veel voordelen met zich meebrengt. Maar wat is tweetaligheid nou eigenlijk?¹

De term tweetaligheid is erg omstreden. Ben je tweetalig als je enkele woorden in een andere taal spreekt, moet je een tweede taal volledig beheersen op moedertaalniveau of kan het ook iets zijn wat er tussenin zit? In de taalwetenschap is nog geen consensus over de term tweetaligheid. Waarover wel consensus is, is dat een tweetalige altijd in meer of mindere mate twee talen kent. Romaine (1989:10) omschrijft in haar boek *Bilingualism* de discussie over de term tweetaligheid. Daarin beschrijft ze dat Bloomfield (1933, uit Romaine 1989:10) vindt dat iemand tweetalig is als iemand beide talen op moedertaalniveau beheerst. De talen moeten zo goed worden gesproken, dat het voor luisteraars niet te onderscheiden is van echte moedertaalsprekers. Diebold (1964, uit Romaine 1989:10) zegt daarentegen dat iemand tweetalig is als degene contact heeft met of toegang heeft tot een taal. Dit zal echter betekenen dat iemand die enkele woorden van een taal kent, al tweetalig is. Waar de definitie van Bloomfield erg specifiek en bijna niet realistisch lijkt te zijn, is de definitie van Diebold juist

¹ Tweetaligheid: in literatuur ook wel aangeduid met de term 'meertaligheid'. De termen worden door elkaar gebruikt, waarbij tweetaligheid niet per se kennis van twee talen hoeft te betekenen. Het kunnen ook meer talen zijn. In de scriptie zal enkel de term tweetaligheid worden gebruikt.

erg vaag en houdt de term dus in dat iemand al gauw tweetalig is. Haugen (1953) en Mackey (1968) zitten hier tussenin (Romaine 1989:10-11). Volgens Haugen is iemand tweetalig als diegene zinvolle zinnen kan produceren in een andere taal. Mackey voegt daaraan toe dat iemand twee of meer talen gemakkelijk kan gebruiken en daardoor ook gemakkelijk kan afwisselen.

Naast het feit dat de term “tweetaligheid” moeilijk te definiëren is, is het meten van tweetaligheid ook erg lastig. Het is wel mogelijk om de vier basis taalvaardigheden te meten: luisteren, spreken, lezen en schrijven. Het is echter lastig om daar iets uit te concluderen over tweetaligheid, omdat de term onduidelijk is. Als iemand bijvoorbeeld 10 punten scoort op lezen, maar 0 op spreken, is diegene dan niet tweetalig? Naast problemen in het vinden van een juiste onderzoeksmethode, kunnen ook de houding tegenover een taal, leeftijd, sekse, intelligentie, geheugen en de afstand tussen de twee talen een rol spelen bij verschillende onderzoeksresultaten (Edwards 2004: 8-9). Li Wei (2007:5-7) probeert tweetaligheid te meten aan de hand van de volgende vier factoren:

1) leeftijd en wijze van acquisitie

Wanneer wordt een tweede taal aangeleerd? Wordt dit simultaan, gelijktijdig, of successief, na elkaar, gedaan? Wordt de taal op een natuurlijke wijze aangeleerd of in een formele setting? Door de leeftijd en wijze van acquisitie te achterhalen, kunnen de verschillende uitkomsten met elkaar worden vergeleken en kunnen verschillen misschien worden verklaard.

2) beheersing van beide talen

Als beide talen vroeg worden aangeleerd, hoeft het nog niet te betekenen dat beide talen goed worden beheerst. Er zal worden getest op schrijfvaardigheid, leesvaardigheid, spreekvaardigheid en luistervaardigheid om dit te kunnen bepalen.

3) domeinen van taalgebruik

Gebalanceerd tweetalig zijn is vrijwel onmogelijk, omdat beide talen niet altijd voor dezelfde doeleinden worden gebruikt. Per domein zal de dominante taal kunnen verschillen. Het is van belang om te weten wanneer iemand welke taal gebruikt.

4) zelfidentificatie en houding tegenover de taal

Om als tweetalige te worden gezien, moet iemand zich ook een tweetalige voelen. Er zijn mensen die zich schamen voor hun eerste of tweede taal en zichzelf niet als tweetalige zien. Dit heeft ook te maken met de houding tegenover beide talen. Staat

iemand positief voor beide talen, dan zal diegene zichzelf eerder tweetalig noemen dan iemand die negatief staat tegenover één van de twee talen.

Aan de hand van de vier factoren kan tweetaligheid worden verdeeld in categorieën en tegenstellingen. Zo maakt Edwards (2004: 10-11) ook een onderscheid tussen enkele categorieën of deelvaardigheden. Zijn eerste onderscheid is het onderscheid tussen receptieve (passieve) tweetaligheid en productieve (actieve) tweetaligheid. Receptieve tweetaligheid houdt in dat iemand een taal wel begrijpt en dus een taal kan verstaan en/of kan lezen, productieve tweetaligheid houdt in dat iemand daarnaast ook de taal kan produceren, dus ook kan spreken en eventueel schrijven in de tweede taal. Een ander onderscheid dat gemaakt wordt door Edwards, is het onderscheid tussen additieve tweetaligheid en subtractieve tweetaligheid. Additieve tweetaligheid houdt in dat het aanleren van een tweede taal geen bedreiging vormt voor de eerste taal. Het gevolg is dat beide talen dan goed kunnen worden beheerst, wat positieve gevolgen kan hebben voor de spreker. Een voorbeeld hiervan is het leren van Engels in Nederland. Voor subtractieve tweetaligheid is dit echter niet het geval. Beide talen worden dan op een (te) laag niveau beheerst. Vaak is de tweede taal een minderheidstaal, zoals bij Marokkanen in Nederland.

Door de verschillende categorieën die Edwards (2004) onderscheidt, is goed te zien dat de term tweetaligheid niet gemakkelijk te omschrijven is.

In dit hoofdstuk zijn meerdere definities voor de term tweetaligheid gegeven. De omschrijvingen van Haugen (1953) en Mackey (1968) zullen in de scriptie worden aangehouden (Romaine 1989:10-11). Iemand is dus tweetalig als diegene zinvolle zinnen kan produceren in een andere taal (Haugen) en de twee talen gemakkelijk kan gebruiken en kan afwisselen (Mackey). Deze definities zitten tussen de twee uiterste definities in van Bloomfield (1933) en Diebold (1964) (Romaine 1989:10).

2. Taalkeuze en taalverschuiving

Een tweetalige in een eentalig land zoals Nederland zal te maken krijgen met situaties waarbij kan worden gekozen tussen het Nederlands en tussen de andere (eigen) taal. Welke taal iemand kiest, kan afhankelijk zijn van verschillende factoren. Hoofdstuk 2.1 zal hier verder op in gaan. Hoofdstuk 2.2 zal gaan over taalverschuiving, wat inhoudt dat een taalgemeenschap van de oorspronkelijke taal, meestal minderheidstaal, overgaat op een nieuwe taal. Dit is meestal de meerderheidstaal. Een voorbeeld hiervan is dat de Turkse gemeenschap in Nederland steeds meer Nederlands gaat spreken, bijvoorbeeld omdat ze het Nederlands veel meer nodig hebben dan het Turks. In hoofdstuk 2.3 zal tot slot worden ingegaan op verschillende motivaties om een taal te leren.

2.1 Taalkeuze: domeinen en code-switching

Iemand die tweetalig is, heeft de beschikking over twee talen, ook wel codes genoemd. Het taalgebruik is afhankelijk van veel factoren. Li Wei (2007:14) onderscheidt vier factoren:

- 1) rol van geadresseerde: bijvoorbeeld familie, studiegenoot, caissière of politie.
- 2) onderwerp: bijvoorbeeld familiezaken, schoolwerk of entertainment.
- 3) locatie/sociale setting: thuis, op school, op kantoor of op straat.
- 4) relatie met geadresseerde: zoals collega, familie, vreemdeling.

Deze vier factoren samen wordt ook wel domeinen genoemd. De taalkeuze kan dus afhankelijk zijn van het domein waarin iemand zich bevindt. Paragraaf 2.1.1 zal hier dieper op in gaan. Code-switching, het gebruik van twee talen door elkaar, zal worden uiteengezet in paragraaf 2.1.2.

2.1.1 Domeinen

In 1959 introduceerde Charles Ferguson de term domeinen. Joshua Fishman verfijnde de term in 1966. In het werk van Fishman in 1972 wordt de term domeinen als volgt omschreven:

“Domains are defined, regardless of their number, in terms of institutional contexts and their congruent behavioral co-occurrences. They attempt to summate the major clusters of interaction that occur in clusters of multilingual settings and involving clusters of interlocutors. Domains enable us

to understand that language choice and topic, appropriate though they may be for analyses of individual behavior at the level of face to face verbal encounters, are [...] related to widespread sociocultural norms and expectations.” (Fishman 1972: 144 uit: Mesthrie, Swann, Deumert & Leap 2000:154)

De taalkeuze van een tweetalige in een tweetalige situatie hangt dus samen met het domein (Mesthrie, Swann, Deumert & Leap 2000:154). In 1970 hebben Fishman en Greenfield onderzoek gedaan naar Puerto Ricaanse gemeenschappen in New York. Het taalgebruik van deze gemeenschappen onderzochten zij in vijf domeinen, namelijk familie, vriendschappen, werk, religie en educatie. Aan de respondenten werd gevraagd wanneer zij Spaans spraken en wanneer zij Engels spraken. De resultaten van het onderzoek pasten in het verwachte patroon. De respondenten spraken veelal Spaans met vrienden en familie en gebruikten het Engels juist op het werk en op school. (Greenfield & Fishman 1971:233-252).

2.1.2 Code-switching

Haugen (1956, uit Nortier 1994:5) was één van de eersten die de term code-switching gebruikte. Hij omschrijft het als de eerste fase in het proces van lenen, wat hij *diffusion* noemt. Dit proces is te onderscheiden in drie fases:

- 1) *switchen*: om en om taal A en taal B gebruiken.
- 2) *interference*: overlapping van twee talen.
- 3) *integration*: er is een echte code van twee talen.

Mensen hebben vaak het idee dat code-switching niet goed is en dat iemand een woord of zin in taal B gebruikt vanwege een slechte beheersing van beide talen. Li Wei (2007:15-16) laat zien dat code-switching erg complex is. Twee grammatica's zullen elkaar moeten overlappen, waarbij de ene grammatica moet worden geïntegreerd in de andere grammatica. Code-switching is dus niet willekeurig, maar voldoet aan bepaalde regels. Nortier (1994:1-4) omschrijft deze regels. Code-switching komt voor onder speciale condities. Het komt alleen voor bij informele settings, als sprekers elkaar kennen en als een typisch groepsfenomeen. Veel sprekers hebben daarnaast niet door dat zij twee talen door elkaar gebruiken. Dit gebeurt onbewust en kan op verschillende manieren:

I Intersentential	: tussen zinnen
II Intrasentential	: binnen zinnen

III Extrasentential : tags in een andere taal binnen zinnen (los van de grammatical scope van de zin)

(Fictieve) voorbeelden hiervan zijn

- (1) De koeien staan buiten in de kou. It's freezing outside!
- (2) Ik heb er een little bit spijt van.
- (3) Koekjes zijn lekker, aren't they?

De redenen om wel of niet te code-switchen zijn te onderscheiden in sociale macro-redenen en in individuele of psychologische micro-redenen. De sociale macro-redenen houden in dat iemand gebruik maakt van code-switchen om bij een groep te horen, om zich te onderscheiden of om aan te tonen dat hij of zij bij twee culturen hoort. Een ander sociale macro-reden is omdat het de norm is om zo te spreken. De individuele of psychologische micro-redenen houden in dat iemand code-switcht om een uitspraak te versterken of om iets te benadrukken (Nortier 1994:2-3). Tweetaligen willen juist niet code-switchen, omdat het negatief wordt beoordeeld door de omgeving. De omgeving ziet code-switching als een incomplete tweede taalverwerving, een spreker die de controle verliest over één of beide talen, een spreker die de twee codes niet van elkaar kan onderscheiden of een spreker die geen respect heeft voor de dominante taal van de geadresseerde. Dit is echter een misvatting, want sprekers die gebruik maken van code-switchen, doen dit alleen onder speciale omstandigheden, zij gebruiken de dominante taal wel degelijk tegen eentaligen, beschikken juist heel goed over beide talen en volgen daarbij regels tijdens het code-switchen, omdat het niet willekeurig is (Nortier 1994:3). Dit laatste is te zien in voorbeelden (1), (2) en (3).

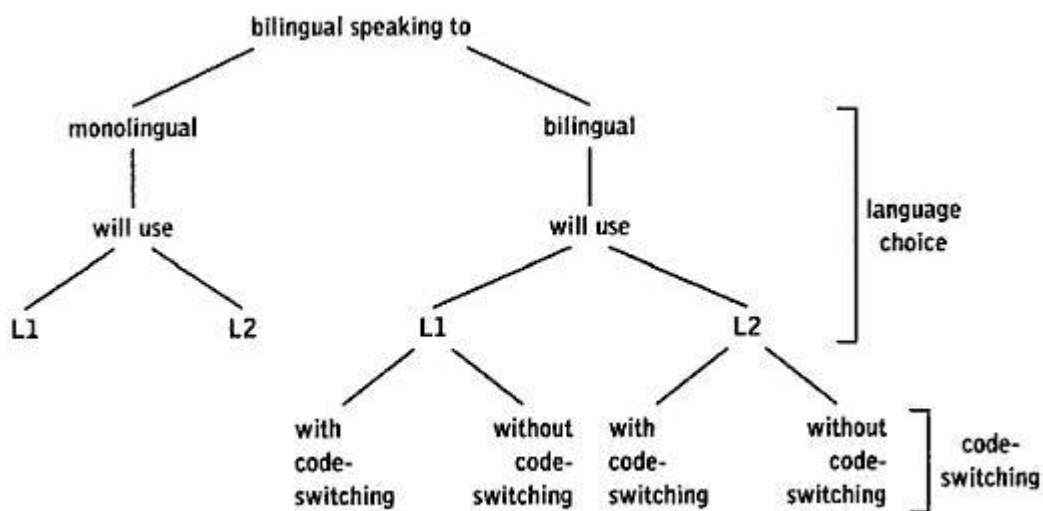
Wardhaugh (2010:98) omschrijft code-switching als volgt:

"[...] People, then, are usually required to select a particular code whenever they choose to speak, and they may also decide to switch from one code to another or to mix codes even within sometimes very short utterances and thereby create a new code in a process known as code-switching."

Edwards (2004:18-20) noemt verschillende oorzaken voor code-switching. Zo kan het zijn dat iemand in een andere taal een woord weet dat beter bij de situatie past. Code-switching kan echter ook voorkomen door sociale factoren, zoals de status en prestige van de andere taal. Heeft taal A bijvoorbeeld een hogere status, dan wordt die taal eerder gebruikt dan taal B. Dat code-switching over een sociale component beschikt, wordt onder andere duidelijk door de

uitspraak van Gal (1988:247) dat “*codeswitching is a conversational strategy used to establish, cross or destroy group boundaries; to create, evoke or change interpersonal relations with their rights and obligations.*” Het is echter ook mogelijk dat iemand terugvalt op een andere taal, omdat degene niet op het woord kan komen in de gesproken taal of het woord in die taal helemaal niet kent. Dit laatste houdt in dat code-switching kan worden gebruikt vanwege onvoldoende kennis van de taal (Wardhaugh 2010:98).

Onderstaand schema geeft weer hoe een tweetalige spreker de beslissing maakt welke taal wordt gebruikt en of code-switchen wordt gebruikt:

Figuur 1: Taalverschuiving en code-switching

(Bron: Grosjean 1982:129)

2.2 Taalverschuiving

Men verwacht vaak dat het leren van de meerderheidstaal betere kansen biedt voor hun toekomst. Daardoor zal er steeds meer een verschuiving plaatsvinden naar de meerderheidstaal. Giles, Bourhis en Taylor (1977, uit Appel en Muysken 2005:32) hebben een model ontwikkeld van factoren die taalbehoud beïnvloeden. De drie hoofdfactoren die zij

onderscheiden zijn *status, demografie en institutionele support*. Samen vormen deze drie factoren de ethnolinguïstische vitaliteit. Veel ethnolinguïstische vitaliteit houdt in dat een taal behouden zal blijven, weinig vitaliteit zal taalverlies tot gevolg hebben. Taalverlies houdt onder andere in dat mensen uiteindelijk moeite krijgen met het lexicon van een taal (woordvindingsproblemen) en dat de morfologie zal versimpelen doordat de taal steeds minder wordt gebruikt.

De drie hoofdfactoren zullen worden uiteengezet, zodat de term ethnolinguïstische vitaliteit duidelijk zal worden. De eerste hoofdfactor is *status*. Dit valt uiteen in economische status van de taal, sociale status, socio-historische status en de taalstatus zelf. De economische status houdt in dat er een economische waarde wordt gehecht aan een taal. Zo heeft het Nederlands in Nederland een hoge economische, academische status in tegenstelling tot het Arabisch. In Nederland komt men niet verder met het Arabisch. De sociale status richt zich echter meer op een groep en hun eigenwaarde. De sociale status hangt nauw samen met de economische status. De socio-historische status heeft alles te maken met de geschiedenis van een etnische groep en hoe trots zij er op zijn. Tot slot houdt de taalstatus in welke taal men preferereert. Al deze factoren vormen samen de status. Als de status van de L1 hoog is, zal taalverschuiving minder snel optreden dan bij een lage status van de taal (Appel en Muysken 2005:33-34). De tweede hoofdfactor bestaat uit *demografische factoren*. Het gaat daarbij om het aantal sprekers van de taal en de geografische distributie. Het is van belang om te kijken naar het aantal gemengde huwelijken, het aantal sprekers op het platteland en in de stad en de concentratie van de groepen. Gemengde huwelijken kunnen taalverlies als gevolg hebben. Degene die de minderheidstaal spreekt, zal zich aanpassen aan de meerderheidstaal. Als sprekers op het platteland wonen, dan is de noodzaak om de meerderheidstaal te leren minder groot dan sprekers die in de stad wonen. De concentratie van de groepen draagt daar ook aan bij. Zijn er veel sprekers die bij elkaar in de buurt wonen, dan is taalbehoud veel vanzelfsprekender dan als er maar enkele sprekers bij elkaar in de buurt wonen. Zij zullen sneller overgaan op de meerderheidstaal (Appel & Muysken 2005:35-37). De derde hoofdfactor is de *institutionele support*. Met behulp van massamedia, religie, overheidsinstellingen en educatie kan een taal behouden blijven. Krijgt een taal de support echter niet, dan vergoot het de kans op taalverlies (Appel & Muysken 2005:37).

Een veelvoorkomend patroon in taalverschuiving of taalverlies gaat over generaties. In

figuur 2, die naar aanleiding van Appel & Muysken (2005:41) is gemaakt, wordt dit geschetst:

<i>Generatie</i>	<i>Talen</i>	<i>Dominante taal</i>
1	Tweetalig	Minderheidstaal
2	Tweetalig	Verschild
3	Tweetalig	Meerderheidstaal
4	Eentalig	Meerderheidstaal

Figuur 2: Taalverlies of taalverschuiving over generaties
(Bron: naar aanleiding van Appel & Muysken 2005:41)

In figuur 2 is te zien dat taalverlies en taalverschuiving niet binnen een generatie gebeurt, maar dat het over meerdere generaties gebeurt. De meerderheidstaal domineert per generatie steeds meer, waardoor de minderheidstaal wordt verdrongen. Uiteindelijk zal de minderheidstaal niet meer worden geleerd en spreekt de vierde generatie enkel de meerderheidstaal. Het tempo kan variëren, afhankelijk van factoren zoals de ethnolinguïstische vitaliteit. Als er steeds meer nieuwe sprekers bij komen, zoals door migratie, dan zal de taalverschuiving minder hard gaan, dan als het aantal sprekers juist afneemt, door bijvoorbeeld gemengde huwelijken, waarbij steeds meer zal worden overgegaan op het Nederlands.

2.3 Motivatie

Het leren van een tweede taal kan voortkomen uit verschillende motivaties. In de jaren zestig is hier een eerste onderscheid in gemaakt. Er werd een onderscheid gemaakt tussen instrumentele en integratieve motivatie. Beide motivaties worden toegelicht in Dörnyei (2005:65-109), maar hij voegt daar het onderscheid toe tussen intrinsieke en extrinsieke motivatie. Allereerst zal het onderscheid tussen instrumentale en integratieve motivatie worden uitgelegd. Vervolgens zal het onderscheid tussen intrinsieke en extrinsieke motivatie aan de orde komen.

Bij instrumentele motivatie is de motivatie gericht op prestaties. Een voorbeeld

hiervan is het leren van een tweede taal om op die manier goede schoolcijfers te behalen of om een goede baan te vinden. Integratieve motivatie komt vanuit het verlangen om te kunnen participeren in een bepaalde groep of cultuur. Het vormen van een bepaalde identiteit is een belangrijke drijfveer. Dit onderscheid overlapt deels het onderscheid tussen intrinsieke en extrinsieke motivatie. Intrinsieke motivatie houdt in dat iemand een tweede taal wil leren vanuit en voor zichzelf. Extrinsieke motivatie houdt daarentegen in dat iemand een tweede taal leert omdat dit verplicht wordt gesteld, zoals het leren van de Franse taal op school en het leren van de Nederlandse taal als iemand hierheen verhuist.

Indien de motivatie om een taal te spreken of om de tweede taal te leren spreken echter verdwijnt, is het mogelijk dat er taalverschuiving plaatsvindt. Een andere mogelijke reden voor taalverschuiving is dat er geen cursussen meer zijn in een bepaalde taal, geen goede docenten of geen sprekers in de buurt om de taal te spreken.

3. Achtergrond Vietnamezen

In de afgelopen vijftien jaar is weinig geschreven over de Vietnamezen in Nederland. De literatuur die beschikbaar is over deze groep Vietnamezen komt voornamelijk uit 1980 tot 1995 naar aanleiding van de grote groep Vietnamese vluchtelingen in Nederland vanaf 1977. De groep vluchtelingen bestaat uit etnische Vietnamezen en etnische Chinezen, dit zijn Vietnamezen van Chinese afkomst. Zij verlieten Vietnam tijdens de Chinees-Vietnamese grensoorlog in 1979. In dit hoofdstuk zal de achtergrond van de Vietnamezen in Nederland aan bod komen. In hoofdstuk 3.1 zal de nadruk komen te liggen op het leven in Vietnam. Dit hoofdstuk zal bestaan uit de volgende subparagrafen: geschiedenis, geografie, demografie, religie, verwantschapssysteem, onderwijs en werk, taal. In hoofdstuk 3.2 zal het leven in Nederland aan bod komen. Dit hoofdstuk zal bestaan uit de subparagrafen: vlucht naar Nederland, opvang in Nederland, huisvesting en spreiding, religie, onderwijs en werk, Nederlands leren.

3.1 Vietnamezen in Vietnam

3.1.1 Geschiedenis

In Vietnam hebben tot de tiende eeuw na Christus de Chinezen het land overheerst. De Chinezen hebben daarbij diepe culturele sporen nagelaten. Eenmaal onafhankelijk van de Chinezen werd Vietnam geregeerd door verschillende dynastieën en werden de eerste instellingen geconsolideerd. In de dertiende eeuw kreeg Vietnam te maken met verschillende mislukte invasies van de Mongolen. Onder koning Le Thanh Tong beleefde Vietnam rond 1450 een bloeiperiode waarin een wettelijk en administratief systeem werd ontwikkeld. De bloeiperiode hield echter op toen er rivaliteit ontstond tussen twee machtige families; de Trinh in het noorden en de Nguyen in het zuiden. In 1801 werd Vietnam uiteindelijk herenigd door een lid van de Nguyen-familie. Hierdoor ontstond de laatste dynastie, de Nguyen-dynastie (Wikipedia 2011).

Nguyen-keizer Gia Long werd opgevolgd door conservatieve keizers die een anti-westers beleid voerden. Daarbij werden christenen vervolgd. Voor Frankrijk was dit aan het einde van de achttiende eeuw het excuus om Vietnam aan te vallen. Uiteindelijk werd Zuid-Vietnam in 1874 aan de Fransen overgedragen na een aantal bloedige oorlogen. In 1884 kwamen ook Noord- en Centraal-Vietnam onder Franse overheersing. Samen met Kampuchea

en Laos vormde Vietnam Frans Indo-China, waarbij opstanden tegen de Franse overheersing regelmatig voorkwamen. In 1954 werden de Fransen uiteindelijk verslagen door de communisten. Vietnam werd opgedeeld in Noord-Vietnam dat door China en de Sovjet-Unie werd gesteund en een orthodox-communistisch beleid voerde en Zuid-Vietnam dat juist een pro-westers beleid voerde. Door communistische opstanden in Zuid-Vietnam kwamen Amerikaanse militairen interveniëren. Om de gevechten te staken, werd in 1973 een overeenkomst getekend. Het gevolg hiervan was dat de Amerikanen zich terugtrokken uit Vietnam (Xuan Tu 1991:262-263). Op 30 april 1975 begonnen de communisten uiteindelijk met de ontmanteling van de Zuid-Vietnamese gemeenschap en de hervorming van Zuid-Vietnam. Iedereen die zich daarbij verzette tegen de communisten werd naar een heropvoedingskamp gebracht, vermoord of gedwongen tot dwangarbeid. In 1976 werden er verkiezingen gehouden. Noord-Vietnam en Zuid-Vietnam zouden officieel worden herenigd onder absolute controle van de communistische partij (Klaassen 2005:1-3). Het land werd herdoopt in de Socialistische Republiek van Vietnam. Uiteindelijk leidde dit tot een grote crisis, door onder andere kortzichtige belastingmaatregelen, slecht management en corruptie. In 1978 raakte Vietnam nog geïsoleerder door een invasie van Kampuchea (Cambodja) en buitenlandse investeringen bleven waren niet meer toegestaan. Pogingen tot het liberaliseren van het politieke systeem leiden tot veel tegenstand van oude communistische leiders (Xuan Tu 1991:262-263). Collaborateurs, ex-overheidsfunctionarissen en katholieken werden de dupe van de nieuwe Vietnamese regering, die de politiek bedreef door middel van zuiveringen. Hierdoor vluchtten vanaf december 1978 veel Vietnamezen in bootjes naar andere landen. Door de chaos in Vietnam heerste er eind jaren zeventig en begin jaren tachtig grote armoede. Uiteindelijk leidde dit in 1985 tot een hongersnood in het land. Onder leiding van Nguyen Van Linh van de communistische partij werden in december 1986 economische hervormingen doorgevoerd om het land te redden. In 1989 werd de steun van de Sovjet-Unie aan Vietnam sterk verminderd. Hierdoor besloot de regering om zich terug te trekken uit Cambodja. Twee jaar later werd de steun van de Sovjet-Unie helemaal gestopt. In hetzelfde jaar werd door de Verenigde Staten een tijdelijk kantoor geopend in Hanoi om op zoek te gaan naar vermiste Amerikanen. Vanaf 1992 werd er weer steeds meer handel gedreven met Europese landen. Hierdoor staakte ook de Verenigde Staten de boycot en werd buitenlandse hulp aan Vietnam weer toegestaan. Het gevolg hiervan was dat de Aziatische ontwikkelingsbank en de Wereldbank Vietnam een lening gaven van 304 miljoen

Amerikaanse dollars. Vietnam kon zodoende weer opkrabbelen (Wikipedia 2011).

3.1.2 Geografie

Het huidige Vietnam ligt in Zuidoost-Azië en beslaat 327000 vierkante kilometer. China, Laos en Kampuchea (Cambodja) grenzen aan Vietnam. China grenst aan de noordzijde van Vietnam, Laos en Kampuchea aan de

westzijde. Het oosten van Vietnam heeft een S-vormige kustlijn, die

langs de Zuid-Chinese Zee loopt. Vietnam is te verdelen in Noord-Vietnam, Centraal-Vietnam en Zuid-Vietnam. Noord-Vietnam wordt gekenmerkt door een kleine delta en een groot bergachtig gebied. Centraal-Vietnam wordt gekenmerkt door een smalle strook tussen de Truong Son bergketens en de zee. Zuid-Vietnam wordt gekenmerkt door een ononderbroken vlakte en door één van de grootste rivieren van Azië, de Mekong. De belangrijkste steden in Vietnam zijn de hoofdstad Hanoi, Ho Chi Minhstad (voorheen Saigon), Hue, Da Nan en Can Tho (Xuan Tu 1991:260-261).

3.1.3 Demografie

Vietnam heeft ruim 87 miljoen inwoners. Het grootste deel van de bevolking (85%) behoort tot de Viet. De overige 15% bestaat uit meer dan zestig etnische minderheidsgroepen. Eén van de belangrijkste minderheden zijn de etnische Chinezen (Xuan Tu 1991:261).

3.1.4 Religie

De belangrijkste godsdienstige doctrines zijn afkomstig uit de drie Chinese godsdiensten mahayana boeddhisme, taoïsme en het confucianisme. Hoewel 55 tot 70 procent van de Vietnamezen zichzelf als boeddhist beschouwt, is de rol van het mahayana boeddhisme in Noord-Vietnam en Centraal-Vietnam sterk aanwezig. Kenmerkend aan het

Figuur 3: kaart Vietnam

(bron <http://users.telenet.be/killivissen/reisverslag.html>)

mahayana boeddhisme is dat men ervan is overtuigd dat niet alleen monniken Verlichting kunnen bereiken, maar dat iedereen dat kan. Geluk zoeken staat in deze stroming centraal om zodoende Verlichting te kunnen bereiken. In Zuid-Vietnam is het theravada boeddhisme belangrijk. Het theravada boeddhisme staat dichterbij de leer van Boeddha, waarbij men erin gelooft dat het einde van het lijden wordt bereikt door het ontwikkelen van zichzelf (Kleinen & Hendriks 1983:13-14). Kenmerkend aan het boeddhisme zijn vergankelijkheid, onthechting, evenwicht, het zoeken naar de balans in het eigen leven en in dat van de gemeenschap. Kenmerkend aan het confucianisme zijn hard werken, orde, goede opvoeding en onderwijs en respect voor het gezag. Het individu wordt gezien als een deel van een groter geheel (Van den Tillaart e.a. 2000:195-196). Bij het taoïsme draait het daarentegen om het vinden van de balans, yin en yang, tussen het verdrijven van kwade geesten en het streven naar onsterfelijkheid. De kenmerken van het boeddhisme, confucianisme en taoïsme zijn terug te vinden in de Vietnamese cultuur.

Twee belangrijke sektes in Zuid-Vietnam zijn hoa hao en de cao dai. De eerste sekte uit 1939 heeft veel boeddhistische invloeden. Het dao dai heeft daarentegen invloeden van het confucianisme en verscheidene wereldreligies (Xuan Tu 1991:264).

In de zestiende eeuw introduceerden Franse missionarissen het katholicisme in Vietnam. In 2000 waren er zo'n zes miljoen Vietnamese christelijken. Zij zijn vooral woonachtig in Zuid-Vietnam. Van oudsher zijn de katholieken sterk geassocieerd met de bovenlagen van de samenleving (Van den Tillaart e.a. 2000:195-196). De Vietnamese christelijken vormen de belangrijkste religieuze minderheid (Kleinen & Hendriks 1983:13-14).

3.1.5 Verwantschapssysteem

In Vietnam kent men een patrilineair verwantschapssysteem, waarbij het vereren van de voorouders belangrijk is. Het vereren van de voorouders is gebaseerd op de overtuiging dat de menselijke ziel blijft leven na de dood om de familie te beschermen. Daarnaast geloven de boeddhisten dat een ziel die geen rust kan vinden, gevaarlijk of bedreigend kan zijn voor de nakomelingen. Respect tonen en eerbetuigingen aan de overledene is daarom belangrijk (Kleinen & Hendriks 1983:5-6).

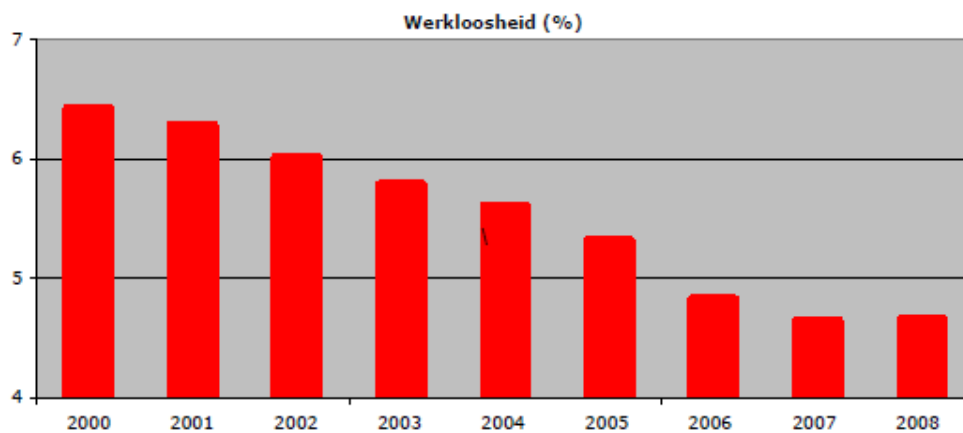
Het verschil tussen generaties, leeftijd en sekse wordt uitgedrukt in het gebruik van verwantschapstermen. Hiermee toont iemand verschil of ondergeschiktheid aan ten opzichte

van zowel verwanten als niet-verwanten. Dit is een weerspiegeling van het confucianisme, waarbij respect voor gezag belangrijk is (Kleinen & Hendriks 1983:5-6). In 3.1.7 zal verder worden ingegaan op de verwantschapstermen.

3.1.6 Onderwijs en werk

In Vietnam bestaat één soort basisschool waar kinderen van hun zevende tot en met hun zeventiende heen gaan. Vervolgens stromen de scholieren door naar het beroepsonderwijs, de lerarenopleidingen of de universiteit. Dit geldt echter niet voor alle kinderen, met name uit minderheidsgroepen, waardoor analfabetisme voorkomt in Vietnam. Het analfabetisme blijft echter beperkt door het confucianisme, waarbij onderwijs een belangrijk onderdeel is (Xuan Tu 1991:270).

Het hebben van werk is belangrijk voor de Vietnamezen. Aan het hebben van werk ontleen de Vietnamezen respect en gezag (Postel en Boekhoorn 1993:17). Sinds 2000 is de (geregistreerde) werkloosheid onder de stedelijke bevolking in Vietnam gedaald door de sterke economische groei. Grafiek 1 toont aan hoe de werkloosheid van 2000 tot 2008 is gedaald:

Figuur 4: geregistreerde werkloosheid in Vietnam 2000-2008
(Bron: <http://meys.eu/file.axd?file=2010%2F3%2FVietnam.pdf>)

3.1.7 Taal

Enkele kenmerken van het Vietnamees zullen in dit hoofdstuk aan bod komen. Allereerst zal de geschiedenis en algemene informatie over het Vietnamees worden uiteengezet.

De oorsprong van het Vietnamees is onbekend. De taal is beïnvloed door de Chinese

taal, welke tot de Sino-Tibetaanse taalfamilie behoort. Enkele kenmerken van het Vietnamees zijn dat het een isolerende taal is, het schrift tegenwoordig gebaseerd is op het Latijnse alfabet, het een tonale taal is en er een onderscheid te maken is in de drie voornaamste dialecten; Noord-Vietnamees, Centraal-Vietnamees en Zuid-Vietnamees. De drie dialecten verschillen vooral in toon van elkaar. Ook kan er verschil zijn in lexicon. Sprekers van de verschillende dialecten kunnen elkaar echter wel verstaan. Ook het lezen van teksten in een ander dialect is mogelijk, hoewel het lexicon en de schrijfwijze van sommige woorden van elkaar kunnen verschillen (Xuan Tu 1991:267).

Het Vietnamees valt onder de Austro-Aziatische taalfamilie, hoewel het steeds minder gemeen heeft met de andere talen in de taalfamilie. Waarschijnlijk had het Vietnamees vroeger meer gemeen met de andere talen, zoals verbuigingen, maar is dit geleidelijk aan verdwenen. Door de Zuid-Aziatische Sprachbund is het Vietnamees sterk beïnvloed. Eén van de invloeden is dat het Vietnamees een isolerende taal is geworden. Behalve invloeden van Indische en Malayo-Polynesische talen (Wikipedia 2011), is het Vietnamees ook sterk beïnvloed door het Chinees. Het Vietnamees kreeg veel Chinese leenwoorden, maar ook werd de taal beïnvloed door de Chinese grammatica. Een lange tijd werd het Chinees gebruikt in de literatuur en als taal van het Vietnamese bestuur. Rond het begin van het tweede millennium won het Vietnamees langzaam aan prestige. De taal werd toen geschreven met Chinese karakters die zijn aangepast voor het Vietnamees. In de zeventiende eeuw werd er een Latijns alfabet, *quốc ngữ*, ontwikkeld voor het Vietnamees, vanwege de steeds veelvuldiger contacten met West-Europa. Door de Franse overheersing werd het Frans de officiële taal in het onderwijs en in de regering. Het gevolg hiervan is dat er veel Franse woorden in het Vietnamees zijn overgenomen, zoals *đâm* (dame), *ga* (treinstation) en *va-li* (valise) (Xuan Tu 1991:266-267 en Kleinen & Hendriks 1988:13-14).

De woordvolgorde in het Vietnamees is doorgaans SVO (onderwerp, werkwoord, lijdend of meewerkend voorwerp). Een voorbeeld hiervan is:

(4) *Mary đàng gọi Joe*

Mary is aan het bellen Joe

Mary is Joe aan het bellen

(5) *Tôi gặp cô ấy*

Ik ontmoet haar

Bepalingen komen na zelfstandige naamwoorden, bijvoeglijke naamwoorden en

werkwoorden (Xuan Tu 1991:267-270).

Het Vietnamees is een isolerende taal, evenals het Chinees. Dit houdt in dat het Vietnamees geen gebruik maakt van gebonden morfemen in tegenstelling tot het Nederlands, een meer fuserende taal die wel gebonden morfemen kent. Een voorbeeld van een gebonden morfeem in Nederlands is *-ig* zoals in *wettig*. Het morfeem *-ig* vormt op zichzelf geen woord en kan alleen worden gebruikt in combinatie met een vrij morfeem. In het Vietnamees treden de morfemen bijna altijd op als vrije morfemen en kan daarom als een zelfstandig woord gebruikt worden (Xuan Tu 1991:267). Doordat het Vietnamees een isolerende taal is, heeft het vaste woorden (*dâ*) om de verleden tijd aan te geven (voorbeeld 6) en ook om het meervoud aan te duiden (*những* en *các*). Het meervoud kan ook worden gevormd door het aantal voor het zelfstandig naamwoord te plaatsen (voorbeeld 7). Ook wordt veel gebruikt gemaakt van reduplicatie. Hierdoor krijgen woorden een nieuwe betekenis (voorbeeld 8) of wordt iets verzwakt (voorbeeld 9) of versterkt (voorbeeld 10) (Wikipedia 2011).

(6) *Tôi gặp cô ấy*

Ik ontmoet haar

Tôi đã gặp cô ấy

Ik heb haar ontmoet

(7) *một người*

Eén persoon

hai người

Twee personen

ba người

Drie personen

(8) *chuồn*

Sluikse beweging

chuồn chuồn

Libelle

(9) *bự*

Groot

bự bự

Erg groot

(10) *lạnh*

Koud

lành lành

Frisjes

Vergeleken met Nederlandse voornaamwoorden zoals *ik* en *jij* worden er in het Vietnamees verschillende grammaticale subcategorieën gebruikt om naar de spreker, de aangesprokene of een derde partij te refereren. Zo zijn er naast persoonlijke voornaamwoorden, verwantschapstermen, termen die status aangeven en persoonlijke namen. In tegenstelling tot het Nederlands is het in het Vietnamees gebruikelijk om namen te gebruiken om naar de spreker te refereren (Luong 1990). Een voorbeeld hiervan is het volgende gesprek.

(11) *John: Mary đang làm gì vậy?*

(John: Wat is Mary aan het doen?)

Mary: Mary đang gọi Joe. John có biết Joe ở đâu không?

(Mary: Mary is aan het bellen Joe. Weet John waar Joe is?)

John: Không, John không biết Joe ở đâu hết.

(John: Nee, John weet niet waar Joe is)

De volgende verwantschapstermen worden gehanteerd in het Vietnamees:

Term	Reciprocal	Literal meaning	Non-kinship usage	Note
<i>cha</i>	<i>con</i>	father	a priest	Many other terms are used, depending on the dialect: <i>ba</i> , <i>bố</i> , <i>tía</i> , <i>thầy</i>
<i>mẹ</i>	<i>con</i>	mother		<i>mẹ</i> is the Northern form, <i>má</i> is used in the South. Many other terms are used, depending on the dialect: <i>u</i> , <i>bà</i> , <i>mạ</i>
<i>anh</i>	<i>em</i>	older brother	an older man of the same generation; the man in a romantic relationship; a man (formal use)	Can be used to address any male regardless of status. eg By military personnel to those of lower ranks.
<i>chị</i>	<i>em</i>	older sister	an older woman of the same generation; a woman (formal use)	
<i>em</i>	<i>anh</i> or <i>chị</i>	younger sibling or cousin of the same generation	a younger person of the same generation; a child; the woman in a romantic relationship	
<i>con</i>	<i>cha</i> , <i>mẹ</i> , <i>bà</i> , etc.	one's child	a young child; a person at least one generation younger	
<i>cháu</i>	<i>ông</i> , <i>bà</i> , <i>bác</i> , <i>chú</i> , etc.	grandchild; niece; nephew; cousin of junior generations	a young child; a person at least one generation younger	
<i>ông</i>	<i>cháu</i> or <i>con</i>	grandfather	a middle-aged man	paternal and maternal grandfathers are differentiated as <i>ông nội</i> ("internal grandfather") and <i>ông ngoại</i> ("external grandfather"), respectively
<i>bà</i>	<i>cháu</i> or <i>con</i>	grandmother	a middle-aged (married) woman	paternal and maternal grandmothers are differentiated as <i>bà nội</i> ("internal grandmother") and <i>bà ngoại</i> ("external grandmother"), respectively
<i>cậu</i>	<i>cháu</i>	mother's brother	a man as old as one's mother, a close friend (Northern variety)	in some dialects, literal meaning is restricted to <i>mother's younger brother</i>
<i>mợ</i>	<i>cháu</i>	<i>cậu</i> 's wife		in some dialects, used by the husband to refer to his wife, children to refer to mother, or parents-in-law to refer to a daughter-in-law
<i>đượng</i>	<i>cháu</i>	the husband of <i>cô</i> or <i>dì</i> , stepfather		
<i>cụ</i> / <i>cổ</i>	<i>cháu</i>	great-grandparent	a very old person	
<i>sơ</i>	<i>cháu</i>	great-great-grandparent		
<i>họ</i>		clan	they	third person plural for a group of people

Figuur 5: Verwantschapstermen in het Vietnamees

(Bron: http://en.wikipedia.org/wiki/Vietnamese_pronouns)

In figuur 5 is te zien dat er veel verschillende verwantschapstermen worden gehanteerd. Deze worden gebruikt om verschil aan te tonen tussen generaties, leeftijd en sekse (zie 3.1.5).

Het Vietnamees kent twaalf klinkers, waarvan vier ook bekend zijn in het Nederlands, en veel tweeklanken of samengestelde klinkers. De meeste medeklinkers in het Vietnamees kent het Nederlands ook. Het Vietnamese alfabet, bestaande uit twaalf klinkers en zeventien medeklinkers bestaan uit de volgende letters:

Vietnamese alphabet and pronunciation

A a	Ă ă	Â â	B b	C c	D d	Đ đ	E e	Ê ê	G g
a	á	ớ	bê/bờ	xê/cờ	dê/dờ	đê/đờ	e	ê	giê/gờ
[ɑ]	[a]	[ə]	[b/ʔb]	[k]	[z]	[d/ʔd]	[ɛ]	[e]	[ʒ/ʎ]
H h	I i	K k	L l	M m	N n	O o	Ô ô	Ơ ơ	P p
hất	i ngắn	ca	(e-)lờ	(em-)mờ	(en-)nờ	o	ô	ơ	pê/pờ
[h]	[i]	[k]	[l]	[m]	[n]	[ɔ]	[o]	[ɤ]	[p]
Q q	R r	S s	T t	U u	Ư ư	V v	X x	Y y	
cu/quy	(e-)rờ	ét-sì/sờ	tê/tờ	u	ư	vê/vờ	ích-xì/xờ	i dài/i-cờ-rét	
[k]	[z]	[s]	[t]	[u]	[w]	[v/]	[ʃ~ç]	[i:]	

Other letter combinations

ch	gh	gi	kh	ng	ngh	nh	ph	qu	th	tr
[t]	[g]	[ʒ]	[kx~x]	[ŋ]	[ŋ]	[ɲ]	[f]	[kw]	[.th]	[tr~tʃ]
ach	anh	ăm	ăng	ôm	ông					
[aĩk]	[aĩŋ]	[aʊm]	[aʊŋ]	[oʊm]	[oʊŋ]					

Figuur 6: Vietnamees alfabet

(Bron: <http://www.omniglot.com/writing/vietnamese.htm>)

Door de vele Vietnamese klinkers en omdat het Vietnamees een toontaal is, kunnen bepaalde lettergrepen op zes toonhoogten worden uitgesproken:

Tones	
1. level (<i>không dấu</i>)	a ă â e ê i o ô ơ u ư y ma [mā] = ghost
2. high rising (<i>dấu sắc</i>)	á ắ ấ é ế í ó ố ớ ú ứ ý má [má] = cheek
3. low/falling (<i>dấu huyền</i>)	à ằ ằ ề ề ì ò ồ ờ ù ỳ mà [mà] = but
4. dipping-rising (<i>dấu hỏi</i>)	ạ ẳ ẳ ệ ệ ì ố ờ ù ỳ mà [mả] = tomb
5. high rising glottalized (<i>dấu ngã</i>)	ã ắ ắ ể ể ỉ ố ờ ù ỳ mà [mã] = horse
6. low glottalized (<i>dấu nặng</i>)	ạ ẳ ẳ ệ ệ ì ố ờ ù ỳ mà [màʔ] = rice seedling

Figuur 7: Toonhoogten in het Vietnamees

(Bron: <http://www.omniglot.com/writing/vietnamese.htm>)

Om een Vietnamees woord goed uit te spreken, moet worden gelet op het zinsritme, de tonale harmonie en de lettergreepsymmetrie (Xuan Tu 1991:267-270).

3.2 Vietnamezen in Nederland

3.2.1 Vlucht naar Nederland

Op 1 januari 2003 verklaarde de Vluchtelingenorganisatie van de VN dat er 348301 Vietnamese vluchtelingen en ontheemden over de hele wereld waren (Klaassen 2005:42). Tussen 1975 en 1989 kwamen ruim 8000 Vietnamese vluchtelingen in Nederland terecht. De meeste vluchtelingen kwamen tussen 1979 en 1981. Onderstaand schema uit Postel en Boekhoorn (1993:16-17) laat zien hoeveel Vietnamese vluchtelingen per jaar in Nederland kwamen van 1977 tot 1990. Het is echter niet mogelijk om vol zekerheid vast te stellen of de aantallen juist zijn. De literatuur toont namelijk allerlei verschillende aantallen aan. De verschillende aantallen kunnen worden verklaard door verschillende opvattingen over de term vluchtelingen of ontheemden (Klaassen 2005:42). Postel en Boekhoorn (1993:16-17) maken een onderscheid tussen uitgenodigde vluchtelingen die zijn geselecteerd uit vluchtelingenkampen in Thailand en Maleisië en uit vluchtelingen die door Nederlandse koopvaardij schepen zijn opgepikt uit zee.

1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	Totaal
38	85	2285	1554	1157	500	400	
1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	
341	260	202	258	377	329	425	8211

Tabel 1: aantal (uitgenodigde) Vietnamese vluchtelingen in NL (1977-1990)

(Bron: Postel & Boekhoorn 1993:16-17)

Enkele belangrijke redenen om te vluchten waren:

- Iedereen die op de een of andere manier betrokken was bij de regering van Zuid-Vietnam werd opgesloten in heropvoedingskampen. Dit waren voornamelijk militairen, ambtenaren, gegoede middenstanders, religieuzen en mensen met een gerespecteerde opleiding en maatschappelijke positie. Zij kwamen meteen na de val van Saigon in 1975.
- Nieuwe economische omstandigheden, waarbij mensen werden gedwongen tot dwangarbeid.

Naast hoogopgeleiden waren dit ook lager opgeleiden. Zij vluchten rond 1980 uit Vietnam.

- Vrije beroepen konden niet meer worden uitgeoefend tijdens het nieuwe regime.
- Niet in militaire dienst hoeven gaan (tegen Cambodja).
- Chinese Vietnamezen werden gewantrouwd en uitgestoten tijdens de oorlog met China in 1979.
- Gezinshereniging. Zij kwamen voornamelijk tussen 1982 en 1990.

(Tillaart e.a. 2000:199-203 en Kleinen & Hendriks 1983:5-6)

De bootreis van de meeste vluchtelingen duurde gemiddeld zes dagen. Er waren echter ook bootreizen die maanden duurden. De Vietnamezen kwamen terecht in vluchtelingenkampen in Thailand en Maleisië. Hier moesten zij gemiddeld 23 weken wachten voor zij naar een land werden gestuurd waar zij zich konden hervestigen (Postel & Boekhoorn 1993:15-16).

De vluchtelingen die in Nederland kwamen, bestond uit tweeënhalf keer meer mannen dan uit vrouwen. Veertig procent van de vluchtelingen kwamen in gezinsverband naar Nederland. Hoewel het gezin in Vietnam uit gemiddeld zeven personen bestond, kwamen er gemiddeld maar vier personen naar Nederland. Gemiddeld drie gezinsleden bleven achter in Vietnam (Postel & Boekhoorn 1993:15-16). Vijfentwintig procent van de vluchtelingen kwam alleen (Van IJzeren 1980:33). 88% van de vluchtelingen kwam uit Zuid-Vietnam. De overige 12% was afkomstig uit Noord-Vietnam of uit Cambodja (Van der Hoeven & De Kort 1984:145).

3.2.2 Opvang in Nederland

De Vietnamese vluchtelingen werden in Nederland opgevangen in één van de vierendertig opvangcentra, verdeeld over verschillende plaatsen in Nederland. Zij verbleven daar negen tot twaalf maanden, zodat zij de mogelijkheid kregen om te wennen aan de omgeving en geleidelijk aan zelfstandig kon functioneren in de Nederlandse samenleving (Van der Hoeven & De Kort 1984:145). De Vietnamezen hadden van begin af aan recht op waardige opvang in Nederland, omdat zij werden gezien als erkende vluchtelingen (Klaassen 2005:42). In eerste instantie werden mensen bij Vluchtelingenwerk toegewezen die verschillende verantwoordelijkheden op zich moesten nemen, zoals school, werk, huisvesting, etcetera. Later bestond de opvang in Nederland enerzijds uit minstens vierhonderd uur Nederlandse les, anderzijds hielpen gastgezinnen, vrijwilligers van Vluchtelingenwerk, de

Vietnamezen in Nederland. Zij moesten hen Nederlandse gebruiken leren (Klaassen 2005:28-32).

3.2.3 Huisvesting en spreiding

Op 1 augustus 1980 waren 751 Vietnamese vluchtelingen voorzien van een eigen woning. Deze waren gevestigd in 57 plaatsen.² Later kwamen er woningen bij in 48 plaatsen.³ Dit toont aan dat de Vietnamezen werden verspreid over heel Nederland. Elke gemeente ving naar verhouding een klein aantal vluchtelingen op. Hierdoor was het gemakkelijk om hen te begeleiden en zouden de Vietnamezen elkaar minder snel opzoeken waardoor ze sneller zouden worden opgenomen in de Nederlandse samenleving (Klaassen 2005:42-45).

Op 1 januari 1999 telde Nederland 14280 Vietnamezen, inclusief de genaturaliseerden. De Vietnamezen telden toen 0,5 procent van de totale allochtone bevolking (Van den Tillaart e.a. 2000:1999). In Van den Tillaart e.a. (2000:204-205) is gekeken naar de spreiding van de Vietnamezen in Nederland in 2000:

Provincie	Percentage	Belangrijkste plaatsen
Noord Holland	19%	Akmaar, Purmerend, Hoorn
Noord Brabant	18%	Den Bosch, Eindhoven, Helmond, Oss
Zuid-Holland	16%	Den Haag, Rotterdam, Delft
Gelderland	12%	Arnhem, Nijmegen
Rest	35%	-

² Achtkarspelen, Alkmaar, Almere, Alphen aan de Rijn, Amersfoort, Apeldoorn, Bennebroek, Benthuisen, Bergen op Zoom, Blaricum, Bodegraven, Boxmeer, Boxtel, Delft, Dordrecht, Dronten, Eemnes, Emmen, Enkhuisen, Enschede, Etten-Leur, Ferwerderadeel, Goes, Goirle, 'sGravenzande, Groningen, Harlingen, Heemskerk, Heerhugowaard, Heerlen, Den Helder, Hellendoorn, Hendrik Ido Ambacht, Houten, Kerkrade, Leeuwarderadeel, Leiderdorp, Lelystad, Leusden, Middelburg, Nijmegen, Noordoostpolder, Ommen, Oss, Reeuwijk, Reimerswaal, Ridderkerk, Rijnsburg, Sittard, Veenendaal, Wageningen, Westervoort, Workum, Zaanstad, Zevenaar, Zierikzee en Zwolle.

³ Arnhem, Assen, Baarn, Beuningen, Borsssele, Breda, Brielle, Budel, Bunnik, Capelle aan de IJssel, Coevorden, Deventer, Drunen, Druten, Franeker, Harderwijk, Heiloo, Heino, Hellevoetsluis, Hilversum, Hoogeveen, Huissen, Leeuwarden, Lisse, Mijdrecht, Maasbracht, Maastricht, Nieuwegein, Nieuwerkerk aan de IJssel, Nunspeet, Oisterwijk, Ravenstein, Renkum, Roermond, Schaesberg, Schoonebeek, Sliedrecht, Sprang-Capelle, Spijkenisse, Tilburg, Urk, Veghel, Velsen, Venlo, Waalwijk, Zuid-Laren, Zutphen, Zwijndrecht.

Tabel 2: Spreiding Vietnamezen in Nederland in 2000
(Bron: Van den Tillaart e.a. 2000:204-205)

Volgens de statistieken van het CBS telde Nederland op 1 januari 2011 19500 Vietnamezen in Nederland (CBS 2011).

3.2.4 Religie

In 3.1.4 werd al genoemd dat 55 tot 70 procent van de Vietnamezen in Vietnam zichzelf als boeddhist beschouwt (Van den Tillaart e.a. 2000:195-196). Het katholicisme vormt de belangrijkste religieuze minderheid (Kleinen & Hendriks 1983:13-14). Dit verschilt niet met de Nederlandse situatie. Dertig procent van de vluchtelingen was rooms-katholiek. Het merendeel was boeddhistisch. De religieuze samenstelling in Nederland lijkt op de situatie in Vietnam (zie hoofdstuk 3.1.4) (Postel & Boekhoorn 1993:16). In Nederland beoefenen de boeddhisten het geloof in de Vietnamese tempel Chua Van Hanh in Nederhorst den Berg. De katholieke christenen gaan naar de Nederlandse kerken.

3.2.5 Onderwijs en werk

Bijna 80% van de gevluchte Vietnamezen heeft in Vietnam de lagere school gedeeltelijk of geheel doorlopen. 7% heeft een academische achtergrond. Het Arbeidsconsulentenbestand zegt daarentegen dat 38% niet meer dan enkele jaren lager onderwijs heeft gevolgd en dat nog niet één procent wetenschappelijk onderwijs heeft genoten in Vietnam (Postel & Boekhoorn 1993:17). De Vietnamezen die in Vietnam al een hoge opleiding hadden genoten en die in Nederland zijn gekomen is het gelukt om ook in Nederland een hoge opleiding te volgen. De groep Vietnamezen die als kind naar Nederland is gekomen, heeft veelal HAVO of VWO afgerond en is vervolgens HBO of WO gaan doen. Zij doen vooral technische studies (Van den Tillaart e.a. 2000:211-215). Dat Vietnamese jongeren HBO of WO doen, is te verklaren door hun inzet, capaciteiten, motivatie en ondersteuning van de directe omgeving. Daarnaast brengt een hoge opleiding veel status met zich mee in de Vietnamese gemeenschap (Van den Tillaart e.a. 2000:211-215).

In 1985 bracht Jaap Donders verslag uit over de Vietnamezen in Hoorn. Op dat moment woonden zij nog geen vier jaar in Nederland. Uit het verslag blijkt dat veel Vietnamese jongeren in Hoorn destijds studeerden aan de HTS, MTS, Grafische school, Zeevaartschool en Streekschool Beroepsonderwijs (Klaassen 2005:49-50).

De banen die de Vietnamezen hadden in 1985, zo blijkt uit het verslag van Donders, waren voornamelijk tijdelijk en/of seizoensarbeid, schoenmaker, ze hadden een eigen winkel of kapsalon. Een enkeling had een vaste baan op kantoor, een eigen bedrijf of een eigen restaurant (Klaassen 2005:49-50). Het was voor de Vietnamezen moeilijk om goed werk te kunnen vinden in Nederland, hoewel zij wel graag wilden werken. Het Nederlands vormde echter een barrière voor hen. Een ander probleem was dat de Vietnamese diploma's niet werden erkend in Nederland. Hierdoor verloren zij veel aanzien. De volgende generatie had het echter gemakkelijker met het vinden van een goede baan, omdat zij in Nederland een studie hadden genoten en de taal goed spraken (Van den Tillaart e.a. 2000:217-226).

3.2.6 Nederlands leren

Hoewel de Vietnamezen erg leergierig waren en erg graag de nieuwe taal wilden leren spreken, waren er enkele factoren die het moeilijk maakten om het Nederlands goed te leren spreken.

- De analfabete Vietnamezen moesten zowel een nieuwe taal leren spreken, als leren lezen en schrijven. Er waren daarnaast ook Vietnamezen die enkel Vietnamees konden lezen en schrijven. Zij moesten daarom ook nog een nieuw schrift leren.
- Heimwee, zorg om de achtergebleven familie en de onzekerheid in Nederland zorgde ervoor dat het moeilijk werd om geconcentreerd te blijven in de les. De lessen kwamen te vroeg. De Vietnamezen waren nog veel bezig met het eigen land en het verwerken van de vlucht.
- Veel jongeren moesten in Vietnam al vroeg werken of juist altijd vluchten. Zij waren het daarom niet gewend om onderwijs te krijgen. Dit geldt ook voor de ouderen.
- De Vietnamezen spraken zo min mogelijk Nederlands, door een combinatie van schaamte, angst om het Nederlands verkeerd uit te spreken en gebrek aan zelfvertrouwen.
- De grammatica, zinsbouw en de Nederlandse klanken zijn te moeilijk. Het verschilt teveel van het Vietnamees.
- Hoewel de hoogopgeleiden de taal gemakkelijker leerden, werd er geen rekening gehouden met individuele leerdersverschillen zoals het niveau. Hierdoor bleven de hoogopgeleiden steken op het niveau van de leerders die minder snel een taal

leerden.

- Door tolken in te schakelen, werd de motivatie om een nieuwe taal te leren minder.
- Vrouwen waren te druk met de verzorging van de kinderen, waardoor zij geen tijd hadden om een nieuwe taal te leren.

(Kleinen & Hendriks 1983:17-19, Postel & Boekhoorn 1993:20-21).

Later ontstond een ander probleem. Jonge kinderen die het Nederlands snel leerden, werden ingeschakeld als tolk. Het gevolg was dat het gezag van de vader werd ondermijnd. Hij werd afhankelijk van zijn kind. Mede hierdoor ontstond een generatiekloof (Kleinen & Hendriks 1983:17-19).

4. Onderzoeksvraag

Naar aanleiding van de theorie over taalverlies en taalverschuiving, zal ik in dit onderzoek bekijken of, en hoe taalverlies en taalverschuiving voorkomt in de Vietnamese gemeenschap in Nederland. In hoofdstuk 4.1 zal de onderzoeksvraag aan bod komen. Aan de hand van deelvragen, die in hoofdstuk 4.2 worden geformuleerd, kan de onderzoeksvraag worden beantwoord. In hoofdstuk 4.3 komen de algemene verwachtingen aan bod en de verwachte resultaten, ofwel de antwoorden op de deelvragen.

4.1. Onderzoeksvraag

De hoofdvraag is tweeledig en luidt als volgt:

- (1) Verschilt het gebruik van het Vietnamees van de eerste generatie Vietnamezen in Nederland met het gebruik van het Vietnamees van de tussengeneratie en tweede generatie Vietnamezen in Nederland?
- (2) Zoja, hoe verschilt dit dan en in welk opzicht?

In hoofdstuk 2.1.1 zijn domeinen omschreven. Hoewel Fishman en Greenfield in 1970 een onderscheid hebben gemaakt in de domeinen familie, vriendschap, werk, religie en educatie, zal ik de taalkeuze van de Vietnamezen in Nederland onderzoeken in de domeinen locatie, relatie, onderwerp en spreker, zoals Fishman (zie 2.1.1). Dit houdt in dat ik onderzoek of de taalkeuze van de respondenten afhankelijk is van de locatie van de sprekers of het onderwerp waarover zij spreken. De taalkeuze kan echter ook afhankelijk zijn van de toegesprokene; is het een bekende, maakt de leeftijd uit, maakt het geslacht uit? Etcetera.

Om de vragen te kunnen specificeren, maak ik een onderscheid tussen drie generaties, namelijk:

(1) Vietnamezen van de eerste generatie die zijn geboren in Vietnam en tijdens hun aankomst in Nederland zestien jaar en ouder zijn.

(1,5) De groep Vietnamese vluchtelingen die tijdens hun aankomst in Nederland nul tot vijftien jaar oud zijn, de tussengeneratie.

(2) Vietnamezen van de tweede generatie: deze groep is geboren in Nederland.

In hoofdstuk 5.1 zullen deze drie groepen verder worden gespecificeerd.

4.2 Deelvragen

Aan de hand van de volgende deelvragen zal de hoofdvraag worden beantwoord.

1. Welke rol speelt het gespreksonderwerp bij de taalkeuze van de eerste generatie, tussengeneratie en tweede generatie Vietnamezen in Nederland?
2. Welke rol speelt de locatie waar een gesprek plaatsvindt bij de taalkeuze van de eerste generatie, tussengeneratie en tweede generatie Vietnamezen in Nederland?
3. Welke rol speelt de gesprekspartner bij de taalkeuze van de eerste generatie, tussengeneratie en tweede generatie Vietnamezen in Nederland? Hierbij wordt gekeken naar de factoren geslacht, leeftijd en relatie.
4. Hoe ziet de ethnolinguïstische vitaliteit eruit bij de Vietnamezen in Nederland?

4.3 Algemene verwachtingen

In het antwoord op de hoofdvraag verwacht ik de volgende drie uitkomsten:

- (1) In het gebruik van het Vietnamees is er een verschil tussen de drie groepen.
- (2) Op basis van de theorie over taalverschuiving en motivatie en aan de hand van tabel 2, waaruit blijkt dat de meerderheidstaal steeds meer de dominante taal wordt, verwacht ik dat generatie 1 het Vietnamees productief en receptief kan gebruiken, dat de tussengeneratie het Vietnamees vooral kan spreken en verstaan en in mindere mate het Vietnamees kan lezen en schrijven en dat de tweede generatie alleen het Vietnamees kan spreken en verstaan. In termen van tweetaligheid, verwacht ik dus eigenlijk dat alleen de tussengeneratie tweetalig is en dus zinvolle zinnen kan produceren in een andere taal (Haugen 1953) en de twee talen gemakkelijk kan gebruiken en kan afwisselen (Mackey 1968). Voor de eerste en tweede generatie verwacht ik dat vooral dit laatste moeilijk zal zijn.
- (3) Ik verwacht dat er taalverschuiving zal plaatsvinden tussen de generaties ten opzichte van elkaar waarbij de integratieve motivatie zoals omschreven in hoofdstuk 4.3 steeds minder zal worden. Omdat de jongste groep Vietnamezen in Nederland het Nederlands domineert, hebben zij het Vietnamees bijna niet meer nodig om te kunnen participeren in een Vietnamees-Nederlandse groep.

Van deelvraag 1 verwacht ik dat het gespreksonderwerp geen rol speelt bij de taalkeuze. Er zal wel een verschil zijn tussen de taalkeuze, maar ik verwacht dat het niet afhankelijk is van het gespreksonderwerp.

Deelvraag 2 richt zich op de locatie van een gesprek. Ik verwacht dat de locatie voor

de tussengeneratie en de tweede generatie een grotere rol speelt dan voor de eerste generatie. Ik verwacht dat de tussengeneratie en de tweede generatie over het algemeen Nederlands spreekt, maar tijdens Vietnamese gelegenheden en op Vietnamese locaties meer Vietnamees zullen proberen te spreken. Dit zou vooral voor de tussengeneratie gelden, omdat ik verwacht dat zij het Vietnamees beter beheersen dan de tweede generatie. Van de eerste generatie verwacht ik dat zij eerder het Vietnamees gebruiken en ook tijdens Nederlandse gelegenheden en locaties Vietnamees spreken, omdat zij zich in het Nederlands minder goed kunnen uitdrukken. De locatie van het gesprek zal wel een belangrijke factor zijn voor de taalkeuze, maar ik verwacht niet dat het de belangrijkste factor zal zijn.

Deelvraag 3 richt zich op de gesprekspartner. Ik verwacht dat dat de belangrijkste factor is voor de taalkeuze. Het geslacht van de gesprekspartner lijkt mij daarbij niets uit te maken, gezien nergens in literatuur blijkt dat geslacht een rol speelt. De leeftijd zal daarentegen een belangrijke rol spelen, daar ik in hoofdstuk 3.1.4 en 3.1.5 heb genoemd dat respect voor de ouderen een belangrijk aspect is van het confucianisme en van de Vietnamese cultuur. Uit respect voor de ouderen verwacht ik daarom dat de tussengeneratie en tweede generatie Vietnamees zullen spreken tegen de eerste generatie. De tussengeneratie zal waarschijnlijk zowel in het Vietnamees worden aangesproken door de eerste generatie als in het Nederlands door de tweede generatie. Als iemand van de tussengeneratie spreekt met een ander van de tussengeneratie, dan is het goed mogelijk dat beide talen dan worden gebruikt, omdat ik verwacht dat deze sprekers zowel het Nederlands als het Vietnamees beheersen. Tegen de tweede generatie zullen zowel de eerste generatie als de tussengeneratie eerder het Nederlands gebruiken dan het Vietnamees. Het is echter ook mogelijk dat de eerste generatie juist het Vietnamees spreekt tegen hen, omdat de tweede generatie zich ook wil aanpassen en respect wil tonen aan de personen van de eerste generatie. Een andere subfactor is de relatie met de gesprekspartner. De verwachting is dat de relatie met de gesprekspartner een rol speelt bij de taalkeuze. Het zal niet zo belangrijk zijn als de leeftijd, maar wel belangrijker dan het geslacht. Van de eerste generatie verwacht ik dat zij Nederlands spreken als zij niet zeker weten of de toegesprokene Vietnamees spreekt. Verder zullen zij altijd Vietnamees spreken. Voor de tussengeneratie verwacht ik ook dat zij Nederlands zullen spreken als zij niet zeker weten of de toegesprokene Vietnamees spreekt. Zij zullen echter ook minder gauw iemand in het Vietnamees aanspreken die zij niet kennen, zoals een ober in een Vietnamees restaurant of een medewerker in een Vietnamese toko. Van de tweede generatie verwacht dat ik zij

Vietnamees spreken tegen oudere familieleden, vrienden van hun ouders en tegen personen waar zij van jongs af aan al Vietnamees mee spreken. Deze groep zal dus uiteindelijk veel meer Nederlands spreken dan Vietnamees.

Van deelvraag 4 verwacht ik dat de status van het Vietnamees niet laag is. Ik verwacht dat de Vietnamezen in Nederland de taal waarderen, maar tegelijkertijd zien zij meer het nut in van het Nederlands, waardoor het Nederlands een belangrijkere rol speelt dan het Vietnamees. Zoals in hoofdstuk 3.2.3 is aangetoond, wonen de Vietnamezen erg verspreid over Nederland. Hierdoor zal het Vietnamees niet veel buitenshuis worden gesproken. Verder denk ik dat de institutionele support nihil is, waardoor het Vietnamees weinig terugkomt in de Nederlandse samenleving, zoals in de massamedia. Al met al verwacht ik dat de ethnolinguïstische vitaliteit zeer laag is en dat er een taalverschuiving optreedt naar het Nederlands.

5. Onderzoeksmethode

Om een antwoord te krijgen op mijn onderzoeksvraag en de deelvragen zal ik vragenlijsten afnemen en een participerende observatie uitvoeren. De vragenlijsten zullen worden afgenomen bij dertig respondenten. In hoofdstuk 5.1 zullen de respondenten worden gespecificeerd. In hoofdstuk 5.2 zal de vragenlijst worden besproken en toegelicht. Ditzelfde zal in hoofdstuk 5.4 worden gedaan voor de participerende observatie.

5.1.Respondenten

In hoofdstuk 5.1.1 worden de drie generaties uiteengezet en er zal worden toegelicht waarom voor deze indeling is gekozen. In het volgende hoofdstuk (5.2.2) komen de gegevens aan bod van de deelgenomen respondenten. Dit is gedaan met behulp van deel A van de vragenlijst, waar is gevraagd naar de algemene gegevens van de respondent.

5.1.1 Omschrijving generaties

In deze scriptie zal ik de volgende drie generaties onderscheiden:

(1) Vietnamezen van de eerste generatie die zijn geboren in Vietnam en tijdens hun aankomst in Nederland 16 jaar en ouder zijn.

(1,5) De groep Vietnamese vluchtelingen die tijdens hun aankomst in Nederland nul tot vijftien jaar oud zijn.

(2) Vietnamezen van de tweede generatie: deze groep is geboren in Nederland.

Groep (1) moet tijdens hun aankomst in Nederland 16 jaar of ouder zijn, zodat deze groep het Vietnamees volledig heeft verworven en omdat deze groep de kritieke periode voorbij is. Zij hebben na volledige verwerving van het Vietnamees het Nederlands moeten leren. Bij aankomst in Nederland is deze groep niet meer leerplichtig. Zij leren het Nederlands successief en deels op formele wijze en deels op natuurlijke wijze. Dit is de groep bestaande uit de eerste generatie Vietnamezen.

Groep (1,5) bestaat uit een groep Vietnamezen die in Vietnam zijn geboren en bij aankomst vijf tot vijftien jaar oud zijn. Deze groep heeft waarschijnlijk veel Vietnamees geleerd, aangezien hun ouders destijds nog niet veel Nederlands spraken. Ik verwacht dat deze kinderen op de basisschool of middelbare school pas Nederlands hebben geleerd. Zij zijn allen nog leerplichtig en heeft het Vietnamees nog niet volledig verworven bij aankomst in

Nederland. Zij leren het Nederlands voornamelijk op formele wijze. In navolging op Ad Backus (1996:59) zal ik deze groep aanduiden met de term generatie 1,5 of tussengeneratie.

Groep (2) bestaat uit een groep Vietnamezen die allemaal in Nederland zijn geboren en die nu niet ouder zijn dan 30 jaar. Zij zijn dus geboren na 1980. De ouders waren bij de geboorte van deze kinderen al min of meer bekend met het Nederlands. De kinderen verwerven het Nederlands en het Vietnamees successief op natuurlijke wijze. De laatste groep bestaat uit de tweede generatie Vietnamezen in Nederland.

Het onderscheid tussen groep (1,5) en groep (2) is gemaakt omdat ik verwacht dat er belangrijke verschillen zijn in de uitkomst. De indeling van de groepen is gemaakt op basis van het onderscheid van Ad Backus (1996:59). Het verschil is echter dat ik een onderscheid heb gemaakt in leerplichtig (groep (1,5)) en niet-leerplichtig (groep (1)). De huidige leeftijd van deze groepen varieert enorm, omdat het afhankelijk is van het jaar van aankomst in Nederland.

5.1.2 Deelgenomen respondenten

De respondenten in dit onderzoek komen uit veel verschillende plaatsen in Nederland. Ook de familieleden van de respondenten wonen verspreid over heel Nederland. Opvallend is echter dat weinig respondenten in het zuiden van Nederland wonen, evenals de familieleden. Dit komt niet overeen met de gegevens uit tabel 2 uit hoofdstuk 3.2.3. Tabel 2 geeft de spreiding weer van de Vietnamezen in Nederland in 2000 en laat zien dat 18% van de Vietnamezen destijds in Noord Brabant woonden. Wat wel overeenkomt met tabel 2 is dat een grote groep Vietnamezen in Noord-Holland woont. Het aantal familieleden van de respondenten varieert van *één* tot *heel veel*. Door het antwoord *heel veel* is een gemiddeld aantal familieleden niet aan te geven.

Van elke groep hebben tien respondenten de vragenlijst ingevuld. De verhouding man/vrouw is vrijwel gelijk. In totaal hebben zestien mannelijke respondenten de vragenlijst ingevuld en veertien vrouwelijke respondenten. Binnen de drie groepen is de verhouding man/vrouw ook vrijwel gelijk. Dit geldt echter niet voor de verhouding tussen de verschillende religies. Uit de resultaten blijkt dat er meer christelijke respondenten de vragenlijst hebben ingevuld dan boeddhistische. Naast de achttien christelijke respondenten en de acht boeddhistische respondenten geven vier respondenten aan dat ze iets anders geloven of niet gelovig zijn. In onderstaand tabel staan de gegevens van alle respondenten. In

tabel 4 zijn deze gegevens geordend naar generatie.

Persoon	Generatie	Geslacht	Religie	Huidige leeftijd	Leeftijd naar NL	Woonplaats
1	1	Man	Christelijk	60	31	Nieuwegein
2	1	Man	Boeddhistisch	54	23	Weesp
3	1	Man	Boeddhistisch	57	26	Kampen
4	1	Man	Boeddhistisch	62	31	Houten
5	1	Vrouw	Anders	23	21	Dilbeek
6	1	Vrouw	Christelijk	30	26	Hoogeveen
7	1	Vrouw	Boeddhistisch	42	17	Wijk bij Duurstede
8	1	Vrouw	Anders	39	21	Almere
9	1	Vrouw	Christelijk	57	26	Nieuwegein
10	1	Vrouw	Anders	36	21	Kampen
11	1,5	Man	Christelijk	33	2	Nieuwegein
12	1,5	Man	Christelijk	42	10	Kampen
13	1,5	Man	Christelijk	48	15	Almere
14	1,5	Man	Christelijk	47	15	Almere
15	1,5	Man	Christelijk	34	15	Hoogeveen
16	1,5	Man	Boeddhistisch	32	14	Houten
17	1,5	Man	Boeddhistisch	36	11	Amersfoort

18	1,5	Vrouw	Christelijk	28	12	Zwolle
19	1,5	Vrouw	Boeddhistisch	34	13	Heerenveen
20	1,5	Vrouw	Christelijk	26	10	Arnhem
21	2	Man	Christelijk	25	Nvt	Rotterdam
22	2	Man	Christelijk	16	Nvt	Almere
23	2	Man	Christelijk	27	Nvt	Kampen
24	2	Man	Christelijk	15	Nvt	Almere
25	2	Man	Anders	29	Nvt	Arnhem
26	2	Vrouw	Christelijk	27	Nvt	Hoogeveen
27	2	Vrouw	Christelijk	29	Nvt	Nieuwegein
28	2	Vrouw	Christelijk	13	Nvt	Kampen
29	2	Vrouw	Christelijk	12	Nvt	Kampen
30	2	Vrouw	Boeddhistisch	24	Nvt	Lelystad

Tabel 3 Gegevens van de respondenten

	Geslacht		Religie			Huidige leeftijd				
	Man	Vrouw	Boeddh.	Chr.	Anders	0-15	16-30	31-45	46-60	61 en ouder
Generatie 1	4	6	4	3	3	-	2	3	4	1
Generatie 1,5	7	3	3	7	-	-	2	6	2	-
Generatie 2	5	5	1	8	1	3	7	-	-	-

Tabel 4 Gegevens per generatie

	Leeftijd naar Nederland			
	0-10	11-20	21-30	31 en ouder
Generatie 1	-	2	6	2
Generatie 1,5	3	7	-	-
Generatie 2	-	-	-	-

Vervolg tabel 4

Door drie generaties te onderscheiden, lopen de leeftijden van de respondenten zeer uiteen. Generatie 1 bestaat uit respondenten van 16 jaar tot en met 60+. De meeste respondenten zijn echter tussen de 31 jaar en 60 jaar oud. De eerste generatie Vietnamezen zijn in Nederland gekomen toen zij tussen de 21 en 30 jaar oud waren. Enkele van hen waren destijds jonger of ouder. Generatie 1,5 bestaat uit respondenten tussen de 16 jaar oud en 60 jaar oud. De meeste zijn echter tussen de 31 jaar en 45 jaar oud. Deze groep was tussen de 0 en 20 jaar oud toen zij in Nederland kwamen. Het merendeel was tussen de 11 jaar en 20 jaar oud. De jongste groep is generatie 2, bestaande uit respondenten tussen de 0 en 30 jaar oud. De meeste van hen zijn tussen de 16 en 30 jaar oud. De gemiddelde leeftijd in elke groep en de standaarddeviatie is te vinden in onderstaand tabel. Ook de gemiddelde leeftijd naar Nederland is in de tabel opgenomen met de daarbij behorende standaarddeviatie.

	Gemiddelde leeftijd	Standaarddeviatie	Gemiddelde leeftijd naar Nederland	Standaarddeviatie
Allen	34,57	13,92	18	7,68
Generatie 1	47	13,78	24,3	4,55
Generatie 1,5	37	7,44	11,7	3,95
Generatie 2	21,7	6,88	Nvt	Nvt

Tabel 5 Gemiddelde leeftijden en standaarddeviatie

5.2 Vragenlijst

De groepen hebben een vragenlijst beantwoord en stellingen beoordeeld. De vragenlijsten zijn schriftelijk afgenomen. Het voordeel van het mondeling afnemen van vragenlijsten is dat er door kan worden gevraagd, mensen direct vragen kunnen stellen als ze iets niet begrijpen en dat kan worden toegezien op het serieus beantwoorden van de vragen. Wegens tijdgebrek is het echter niet mogelijk geweest om de vragenlijsten mondeling af te nemen. Het voordeel van het schriftelijk afnemen van vragenlijsten is dat het minder tijd kost dan het mondeling afnemen van vragenlijsten en dat de respondenten anoniem de lijst kunnen invullen, waardoor zij minder snel sociaal gewenste antwoorden zullen geven. Om de respondenten te helpen bestond de mogelijkheid om een Vietnamese vragenlijst te krijgen in plaats van een Nederlandse. De Vietnamese vragenlijst is in eerste instantie vertaald door een persoon die zowel Nederlands als Vietnamees spreekt. Daarnaast heb ik met behulp van Google Translate een tweede Vietnamese vertaling gemaakt. Beide Vietnamese vragenlijsten heb ik vervolgens aan drie Vietnamezen laten lezen en beoordelen. Uiteindelijk bleek de versie van Google Translate het duidelijkst. Deze versie is dan ook gebruikt. Het is mogelijk dat de andere versie als minder duidelijk is ervaren door het verschil van dialect van de lezers en de vertaler.

De vragenlijst, gebaseerd op Dörnyei (2010:16-69), bestaat uit vier delen. In deel A komen algemene gegevens aan bod, zoals geslacht en leeftijd. Daarnaast is het voor dit onderzoek ook van belang om te weten waar iemand is geboren, wanneer diegene naar Nederland is gekomen en waar diegene uiteindelijk is komen te wonen. Ook het hebben van familie in Nederland kan een rol spelen in de onderzoeksresultaten. Zo kan het zijn dat iemand met veel Vietnamese familie in Nederland veel meer het Vietnamees gebruikt en beheerst dan iemand die weinig familie in Nederland heeft. Deel A is dus bedoeld om de respondenten in te kunnen delen in groepen en om te kijken naar de huisvesting van de groep. Dit speelt een rol bij het bepalen van de ethnolinguïstische vitaliteit (deelvraag 4).

Deel B bestaat uit tien stellingen waarbij de respondent aan moet geven in hoeverre hij of zij het met de stelling eens of oneens is of aan moet geven of hij of zij in die specifieke situatie Vietnamees spreekt. In het eerste geval wordt er gewerkt met de Likertschaal met zes keuzemogelijkheden. Hoewel deze methode ook is gebruikt met minder of meer keuzemogelijkheden is er toch gekozen voor zes keuzemogelijkheden. Dit is gedaan omdat dit enerzijds het meest voorkomt, anderzijds is het gebruik van minder keuzemogelijkheden te

beperkt en wordt het gebruik van meer keuzemogelijkheden te onduidelijk. Daarnaast is er gekozen voor zes keuzemogelijkheden zodat de middenweg (soms wel, soms niet) niet mogelijk is. Het voordeel van de middenweg is dat respondenten een neutrale mening kunnen aangeven. Het nadeel is echter dat het de betekenis kan krijgen van ‘geen idee’, ‘geen mening’ of ‘niet (op mij) van toepassing’. Het zou dus een ‘vluchtmogelijkheid’ kunnen zijn van de respondent, wat zal leiden tot meetfouten (Brinkman 2000:121). Het accent in deel B ligt op degene tegen wie de respondent spreekt. Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen hoe goed de respondent diegene kent, de leeftijd, het geslacht en de relatie met diegene. Deze vragen hebben allemaal betrekking tot de gesprekspartner en geven dus antwoord op deelvraag 3 en zal laten zien of de gesprekspartner een rol speelt bij de taalkeuze.

In deel C van de vragenlijst is gekeken naar de taalkeuze op verschillende locaties. De respondenten moesten aangeven in hoeverre zij Vietnamees spreken als zij met twee vrienden zijn op elf locaties. Dit geeft aan of de taalkeuze wordt bepaald door een Vietnamese of een Nederlandse omgeving. Dezelfde keuzemogelijkheden komen terug als bij deel B. Deel C heeft betrekking op deelvraag 2.

Hoe belangrijk elke factor is voor de taalkeuze van de respondent, is in deel D gevraagd. Hierdoor kan goed worden aangetoond welke factor het belangrijkste en welk het minst belangrijk is voor de taalkeuze. Deze vraag heeft dus betrekking op deelvraag 1, 2 en 3. In deel D zal de respondent meerdere vragen beantwoorden door middel van rankordes. Verder is er gewerkt met open vragen, meerkeuzevragen en het maken van rankordes. Vraag D1 gaat over de invloed van het gespreksonderwerp. Deze vraag geeft antwoord op deelvraag 1. Vraag D2 en D3 zijn vragen waarbij de respondenten aan moeten geven aan welke factoren zij meer of minder waarde hechten bij het maken van hun taalkeuze. Dit doen zij door middel van het maken van rankordes (deelvraag 1, 2 en 3). Bij vraag D4 tot en met D9 moet de respondent zichzelf evalueren op spreekvaardigheid, luistervaardigheid, schrijfvaardigheid en leesvaardigheid. Dit is van belang omdat ik daarbij verwacht dat groep (2) zichzelf veel lager zal beoordelen, maar bij vraag D8 en D9 veel minder de behoefte zal voelen om het Vietnamees wel beter te beheersen dan groep (1,5) zal doen. De resultaten op deze vragen geven deels de ethnolinguïstische vitaliteit weer (deelvraag 4). Tot slot richt vraag D10 zich op code-switching en de reden van het code-switchen. De vragen hebben zowel betrekking op het code-switchen van het Vietnamees naar het Nederlands als andersom. Aangezien code-switchen onbewust gebeurt, zullen participerende observaties deze vraag aanvullen.

Zoals in hoofdstuk 2.2 omschreven, zijn de drie hoofdfactoren van ethnolinguïstische vitaliteit de *status*, *demografie* en *institutionele support* van een taal. Om de ethnolinguïstische vitaliteit van het Vietnamees in Nederland te kunnen vaststellen zijn in mijn vragenlijst vragen opgenomen die betrekking hebben tot de status van de taal in deel D. De andere twee hoofdfactoren worden aan de hand van literatuuronderzoek onderzocht.

Alle resultaten worden gepresenteerd in tabellen in hoofdstuk 6. Daarbij is ook elke keer, op vraag D2, D3 en D10b na, het gemiddelde genomen van de gegeven antwoorden. Dit is gedaan door alle keuzemogelijkheden van links naar rechts te opeenvolgend te nummeren. Het aantal antwoorden bij een keuzemogelijkheid is vermenigvuldigd met het bijbehorende getal. Vervolgens zijn alle getallen bij elkaar opgeteld en gedeeld door het aantal respondenten. De respondenten die de vraag open hebben gelaten en de vraag dus niet hebben beantwoord, zijn niet bij het gemiddelde opgenomen. Een voorbeeld:

	Nooit	Soms	Altijd	Gemiddelde
Generatie 1	5	2	3	1,8
Generatie 1,5	0	7	3	2,3
Generatie 2	9	1	0	1,1

Tabel 6: voorbeeldtabel

De keuzemogelijkheden worden opeenvolgend genummerd, dus *nooit* staat voor 1, *soms* staat voor 2, *altijd* staat voor 3.

Generatie 1:

$$(5 \times 1) + (2 \times 2) + (3 \times 3) = 18.$$

$$18:10 = 1,8$$

Generatie 1,5:

$$(0 \times 1) + (7 \times 2) + (3 \times 3) = 23$$

$$23:10 = 2,3$$

Generatie 2

$$(9 \times 1) + (1 \times 2) + (0 \times 3) = 11$$

$$11:10 = 1,1$$

De respondenten van generatie 1 zitten gemiddeld dus tussen *nooit* en *soms* in en neigen daarbij meer naar *soms*. Generatie 1,5 antwoordt voornamelijk *soms*, enkelen hebben *altijd* geantwoord. In de laatste groep wordt juist voornamelijk *nooit* geantwoord. Door het gemiddelde te berekenen worden de verschillen beter zichtbaar. Hoewel met gegevens van ordinale schalen niet kan worden gerekend, wordt dit dikwijls gedaan in onderzoeken, omdat onderlinge vergelijkingen daarmee kunnen worden gedaan (Brinkman 2000:80).

De Nederlandse vragenlijst is terug te vinden in de bijlage (bijlage I).

5.3 Participerende observaties

Ik heb zelf onderzocht of het Vietnamees wordt gebruikt bij Vietnamese gelegenheden in de vorm van participerende observaties. Omdat het teveel tijd in beslag neemt om onderzoek te doen naar zowel spreekvaardigheid, luistervaardigheid, schrijfvaardigheid en leesvaardigheid, heb ik me alleen gericht op de eerste twee vaardigheden.

Tijdens de participerende observaties wil ik verschillende sprekers horen spreken en hun spreekgedrag invullen op het observatieformulier (bijlage II). Dit doe ik door twee sprekers van elke generatie te volgen tijdens een Vietnamees evenement. Daarbij heb ik gelet op de toegesprokene en het gespreksonderwerp. Het kan van belang zijn om het geslacht en de leeftijd van de sprekers te weten en de relatie tussen de sprekers. Ook kan de taalkeuze afhangen van het gespreksonderwerp.

De participerende observaties zijn uitgevoerd tijdens een boeddhistisch tempelfeest eind mei 2011.

6. Resultaten

De resultaten van het onderzoek zijn, in tegenstelling tot de vragenlijst, verdeeld in drie delen. De resultaten van deel A, de algemene gegevens van de respondenten, zijn verwerkt in hoofdstuk 5.1.2. In hoofdstuk 6.1 zullen de resultaten van deel B worden besproken. Dit deel van de vragenlijst bevat tien vragen die betrekking hebben tot de toegesprokene. De resultaten van deel C zullen worden besproken in hoofdstuk 6.2. Deel C bestaat uit elf locaties, waarbij de respondenten aan moesten geven in hoeverre ze op de locatie het Vietnamees gebruiken. In dit hoofdstuk wordt een tweedeling gemaakt tussen Vietnamese locaties (6.2.1) en Nederlandse locaties (6.2.2). In het laatste deel, deel D, zijn tien verschillende soorten vragen aan bod gekomen. Deze resultaten zullen worden besproken in hoofdstuk 6.3. Tot slot zal in hoofdstuk 6.4 de resultaten worden besproken van de observatieformulieren. Er zal een onderscheid worden gemaakt tussen generatie 1 (6.4.1), generatie 1,5 (6.4.2) en generatie 2 (6.4.3). Omdat de resultaten moeilijk te kwantificeren zijn, worden de resultaten in hoofdstuk 6.4 enkel beschreven.

6.1 Resultaten deel B

Een bekende van de respondent die zowel Nederlands als Vietnamees spreekt, wordt door generatie 1,5 en door generatie 2 veel vaker in het Nederlands aangesproken dan in het Vietnamees. Voor generatie 1 geldt dit niet. Zij spreken een bekende die beide talen spreekt juist veel vaker, en in drie gevallen altijd, aan in het Vietnamees. Indien de toegesprokene geen bekende is van de respondent, dan wordt degene eerder aangesproken in het Nederlands. Dit geldt voor alle drie de groepen. Ook hier ligt het gemiddelde van de eerste generatie hoger dan bij de tussengeneratie en de tweede generatie. Uit tabel 7 en 8 kan worden opgemaakt dat een onbekende sneller in het Nederlands wordt aangesproken dan in het Vietnamees.

<i>B1. Als ik iemand aanspreek die zowel Nederlands als Vietnamees spreekt en ik ken diegene, dan spreek ik diegene aan in het Vietnamees</i>								
	Nooit	Zelden	Soms	Regelmatig	Vaak	Altijd	Geen antw.	Gemiddelde
Generatie 1	-	-	3	4	-	3	-	4,3

Generatie 1,5	-	4	4	1	1	-	-	2,9
Generatie 2	3	2	2	2	1	-	-	2,6

Tabel 7 Resultaten vraag B1

<i>B2. Als ik iemand aanspreek die ik niet ken, maar denk dat diegene Vietnamees is, dan spreek ik diegene aan in het Vietnamees</i>								
	Nooit	Zelden	Soms	Regelmatig	Vaak	Altijd	Geen antw.	Gemiddelde
Generatie 1	-	2	3	1	3	1	-	3,8
Generatie 1,5	5	-	3	1	-	1	-	2,4
Generatie 2	4	4	1	-	1	-	-	2,0

Tabel 8 Resultaten vraag B2

Bij de vragen 3, 4, 5, 7 en 8 is gekeken of de taalkeuze afhangt van de leeftijd van de toesprokene. Onderstaande tabellen geven de resultaten weer:

<i>B3. Met Vietnamese leeftijdsgenoten spreek ik Vietnamees</i>								
	Nooit	Zelden	Soms	Regelmatig	Vaak	Altijd	Geen ant.	Gemiddelde
Generatie 1	-	-	2	1	1	6	-	5,1
Generatie 1,5	1	5	-	2	2	-	-	2,9
Generatie 2	4	3	1	2	-	-	-	2,1

Tabel 9 Resultaten vraag B3

<i>B4. Met Vietnamese mensen die jonger zijn, spreek ik Vietnamees</i>								
	Nooit	Zelden	Soms	Regelmatig	Vaak	Altijd	Geen antw.	Gemiddelde
Generatie 1	-	3	2	3	1	1	-	3,5

Generatie 1,5	5	1	1	2	-	1	-	2,4
Generatie 2	4	2	2	1	-	1	-	2,4

Tabel 10 Resultaten vraag B4

<i>B5. Met Vietnamese mensen die ouder zijn, spreek ik altijd Vietnamees</i>								
	Nooit	Zelden	Soms	Regelmatig	Vaak	Altijd	Geen antw.	Gemiddelde
Generatie 1	-	-	-	-	3	7	-	5,7
Generatie 1,5	-	2	4	-	2	2	-	3,8
Generatie 2	1	2	1	1	4	1	-	3,8

Tabel 11 Resultaten vraag B5

<i>B7. Ik spreek Vietnamees tegen mijn familie die ouder is</i>								
	Nooit	Zelden	Soms	Regelmatig	Vaak	Altijd	Geen antw.	Gemiddelde
Generatie 1	-	-	-	2	2	6	-	5,4
Generatie 1,5	-	1	6	-	1	2	-	3,7
Generatie 2	-	3	1	3	2	1	-	3,7

Tabel 12 Resultaten vraag B7

<i>B8. Ik spreek Vietnamees tegen mijn familie die jonger is</i>								
	Nooit	Zelden	Soms	Regelmatig	Vaak	Altijd	Geen antw.	Gemiddelde
Generatie 1	-	-	4	2	-	4	-	4,4
Generatie 1,5	4	2	1	2	-	1	-	2,5

Generatie 2	1	3	5	-	-	1	-	2,8
--------------------	---	---	---	---	---	---	---	-----

Tabel 13 Resultaten vraag B8

Generatie 1 spreekt met leeftijdsgenoten en met ouderen vaak Vietnamees. Met mensen die jonger zijn, spreken zij echter gemiddeld soms/regelmatig Vietnamees. Er treedt dus een duidelijke verschuiving op van vaak/altijd naar soms/regelmatig. Voor generatie 1,5 geldt dat zij met ouderen en leeftijdsgenoten vaker Vietnamees spreken dan met jongeren. Zij spreken echter met ouderen vaker Vietnamees dan met leeftijdsgenoten. Voor de tweede generatie geldt hetzelfde. Het verschil is echter dat de tweede generatie met leeftijdsgenoten minder vaak het Vietnamees gebruikt in vergelijking met de tussengeneratie. Voor alle drie de groepen geldt, hoe jonger de persoon is, hoe eerder zij in het Nederlands worden aangesproken. Dit is vooral goed te zien bij de eerste generatie. Dit zien we ook terug bij de uitkomsten van vraag 7 en 8, waarbij niet alleen naar de leeftijd wordt gekeken, maar ook naar de relatie. Opmerkelijk is dat familie die jonger is door de eerste generatie meer wordt aangesproken in het Vietnamees dan in het Nederlands (van gemiddeld 3,5 naar gemiddeld 4,4). Ook is hier weer te zien dat de jongste generatie en de tussengeneratie de voorkeur geeft aan het Nederlands boven het Vietnamees. De eerste generatie spreekt echter liever Vietnamees. De resultaten van vraag 7 en 8 van generatie 1,5 en generatie 2 verschillen niet veel van de resultaten van vraag 4 en 5.

Of geslacht een rol speelt bij de taalkeuze, wordt duidelijk aan de hand van de antwoorden op vraag 6. Voor generatie 2 maakt het geslacht vrijwel niets uit bij de taalkeuze. Generatie 1,5 schommelt tussen nooit en vaak in. Het gemiddelde bij deze groep ligt op 2,4, dus bij zelden/soms. Het gemiddelde van de respondenten van generatie 1 ligt op 3,4 soms/regelmatig. Onderstaand tabel geeft dit weer:

<i>B6. Of ik iemand in het Vietnamees aanspreek, hangt af van het geslacht van die persoon</i>								
	Nooit	Zelden	Soms	Regelmatig	Vaak	Altijd	Geen antw.	Gemiddelde
Generatie 1	2	1	4	-	-	3	-	3,4
Generatie 1,5	4	3	-	1	2	-	-	2,4

Generatie 2	9	-	1	-	-	-	-	1,2
--------------------	---	---	---	---	---	---	---	-----

Tabel 14 Resultaten vraag B6

Uit tabel 15 en 16 blijkt dat generatie 1 gemiddeld regelmatig/vaak het Vietnamees gebruikt, ongeacht of ze spreken tegen familie van vrienden of vrienden van familie. Ook voor generatie 1,5 en generatie 2 maakt het niet of zij spreken tegen familie van vrienden of vrienden van familie. Generatie 1,5 gebruikt gemiddeld tegen deze personen soms/regelmatig het Vietnamees. Opmerkelijk is dat de tweede generatie vrijwel hetzelfde patroon volgt als generatie 1,5 waar zou worden verwacht dat zij juist minder het Vietnamees zouden gebruiken. Beide groepen gebruiken minder Vietnamees dan de eerste generatie.

<i>B9. Ik spreek Vietnamees tegen de familie van mijn Vietnamese vrienden</i>								
	Nooit	Zelden	Soms	Regelmatig	Vaak	Altijd	Geen antw.	Gemiddelde
Generatie 1	-	-	3	4	-	3	-	4,3
Generatie 1,5	1	2	4	2	1	-	-	3,0
Generatie 2	1	3	2	2	2	-	-	3,1

Tabel 15 Resultaten vraag B9

<i>B10. Ik spreek Vietnamees tegen de Vietnamese vrienden van mijn familie</i>								
	Nooit	Zelden	Soms	Regelmatig	Vaak	Altijd	Geen antw.	Gemiddelde
Generatie 1	-	-	1	4	3	2	-	4,6
Generatie 1,5	-	2	4	4	-	-	-	3,2
Generatie 2	-	4	3	-	3	-	-	3,2

Tabel 16 Resultaten vraag B10

De eerste generatie spreekt veel vaker Vietnamees dan de tussengeneratie en de tweede generatie. De taalkeuze van de tussengeneratie en de tweede generatie ligt dicht bij elkaar. Dit patroon is telkens terug te zien in de resultaten. Ook wordt het in de resultaten duidelijk dat hoe jonger de toegesprokene is, hoe meer gebruik wordt gemaakt van het Nederlands. Het geslacht maakt voor de respondenten vrij weinig uit.

6.2 Resultaten deel C

In deel C kregen de respondenten elf locaties waarbij ze aan moesten geven of zij er Vietnamees of Nederlands spraken. In dit hoofdstuk zullen allereerst de resultaten van alle Vietnamese locaties uiteen worden gezet in 6.3.1. In hoofdstuk 6.3.2 zullen de resultaten van de Nederlandse locaties uiteen worden gezet.

6.2.1 Vietnamese locaties

De vijf locaties die onder de Vietnamese locaties vallen zijn Vietnamese winkels/toko's, Vietnamese restaurants, thuis, Vietnamese feesten (zoals het nieuwjaarsfeest tet) en de boeddhistische tempel (chua). Hoewel thuis niet specifiek Vietnamese locatie is, deel ik het wel in bij deze groep, omdat thuis de basis is gelegd voor het Vietnamees.

Onderstaande tabellen geven de taalkeuze weer op Vietnamese locaties:

<i>C1. Vietnamese winkels/toko's</i>								
	Nooit	Zelden	Soms	Regelmatig	Vaak	Altijd	Geen antw.	Gemiddelde
Generatie 1	-	1	1	2	2	2	2	4,4
Generatie 1,5	-	4	2	1	3	-	-	3,3
Generatie 2	2	4	2	-	1	1	-	2,7

Tabel 17 Resultaten vraag C1

<i>C3. Vietnamees restaurant</i>								
	Nooit	Zelden	Soms	Regelmatig	Vaak	Altijd	Geen antw.	Gemiddelde
Generatie 1	-	-	1	3	3	1	2	4,5
Generatie 1,5	1	4	2	2	1	-	-	2,8
Generatie 2	4	2	2	-	2	-	-	2,4

Tabel 18 Resultaten vraag C3

<i>C5. Thuis</i>								
	Nooit	Zelden	Soms	Regelmatig	Vaak	Altijd	Geen antw.	Gemid delde
Generatie 1	1	-	-	-	4	3	2	4,9
Generatie 1,5	-	2	3	2	3	-	-	3,6
Generatie 2	3	3	2	-	1	1	-	2,6

Tabel 19 Resultaten vraag C5

<i>C6. Vietnamese feesten (zoals nieuwjaarsfeest Tet)</i>								
	Nooit	Zelden	Soms	Regelmatig	Vaak	Altijd	Geen antw.	Gemid delde
Generatie 1	1	-	-	-	4	3	2	4,9
Generatie 1,5	-	2	3	2	3	-	-	3,6
Generatie 2	3	3	2	-	1	1	-	2,8

Tabel 20 Resultaten vraag C6

<i>C8. Vietnamese tempel (chua)</i>								
	Nooit	Zelden	Soms	Regelmatig	Vaak	Altijd	Geen antw.	Gemid delde
Generatie 1	2	1	1	1	1	3	1	3,8
Generatie 1,5	-	2	2	3	1	1	1	3,7
Generatie 2	3	4	1	1	1	-	-	2,3

Tabel 21 Resultaten vraag C8

De resultaten van de vijf locaties zijn vrijwel identiek. Generatie 1 spreekt gemiddeld regelmatig/vaak (totale gemiddelde is 4,5) Vietnamees op de vijf locaties. Generatie 2 spreekt gemiddeld zelden/soms Vietnamees op de vijf locaties (totale gemiddelde is 2,6). Generatie 1,5 zit daar tussenin. De antwoorden van deze respondenten is gemiddeld soms/regelmatig

(totale gemiddelde is 3,6). Opvallende resultaten zijn dat de tussengeneratie in Vietnamese restaurants minder Vietnamees gebruiken (2,8). Voor de eerste generatie geldt hetzelfde (3,8) bij de Vietnamese tempel. Het is mogelijk dat respondenten die niet boeddhistisch zijn, deze vraag hebben ingevuld met nooit of zelden.

6.2.2 Nederlandse locaties

Zes locaties vallen onder de Nederlandse locaties, namelijk Nederlandse winkels, Nederlandse restaurants, Nederlandse feesten (zoals kerst), de kerk, school en werk.

Onderstaande tabellen geven de taalkeuze weer:

<i>C2. Nederlandse winkels</i>								
	Nooit	Zelden	Soms	Regelmatig	Vaak	Altijd	Geen antwo.	Gemid delde
Generatie 1	-	3	3	-	1	1	2	3,3
Generatie 1,5	5	-	3	1	1	-	-	2,3
Generatie 2	7	1	1	1	-	-	-	1,6

Tabel 22 Resultaten vraag C2

<i>C4. Nederlands restaurant</i>								
	Nooit	Zelden	Soms	Regelmatig	Vaak	Altijd	Geen antw.	Gemid delde
Generatie 1	2	4	1	-	1	1	1	2,6
Generatie 1,5	5	-	1	3	1	-	-	2,5
Generatie 2	6	1	1	-	1	-	1	1,8

Tabel 23 Resultaten vraag C4

<i>C7. Nederlandse feesten (zoals kerst)</i>								
	Nooit	Zelden	Soms	Regelmatig	Vaak	Altijd	Geen antw.	Gemid delde
Generatie 1	1	1	5	-	-	2	1	3,4
Generatie 1,5	4	-	1	1	3	-	1	2,9
Generatie 2	6	2	-	1	1	-	-	1,9

Tabel 24 Resultaten vraag C7

<i>C9. Nederlandse kerk</i>								
	Nooit	Zelden	Soms	Regelmatig	Vaak	Altijd	Geen antw.	Gemid delde
Generatie 1	2	4	1	-	1	1	1	2,7
Generatie 1,5	5	-	1	3	1	-	-	2,5
Generatie 2	8	1	-	-	1	-	-	1,5

Tabel 25 Resultaten vraag C9

<i>C10. Op school</i>								
	Nooit	Zelden	Soms	Regelmatig	Vaak	Altijd	Geen antw.	Gemid delde
Generatie 1	6	-	-	-	1	1	2	2,1
Generatie 1,5	5	1	2	-	1	-	1	2,0
Generatie 2	7	1	1	-	1	-	-	1,7

Tabel 26 Resultaten vraag C10

<i>C11. Op het werk</i>								
	Nooit	Zelden	Soms	Regelmatig	Vaak	Altijd	Geen antw.	Gemid delde

Generatie 1	4	1	1	2	1	1	-	2,8
Generatie 1,5	5	1	2	1	1	-	-	2,2
Generatie 2	8	1	-	-	1	-	-	1,5

Tabel 27 Resultaten vraag C11

Evenals de resultaten voor de Vietnamese locaties, zijn de resultaten van de Nederlandse locaties vrijwel identiek. De eerste generatie en de tussengeneratie gebruiken gemiddeld zelden/soms het Vietnamees (totale gemiddelde respectievelijk 2,8 en 2,4), de tweede generatie gebruikt op Nederlandse locaties gemiddeld nooit/zelden het Vietnamees (totale gemiddelde is 1,7). Opmerkelijke resultaten zijn te vinden bij de eerste generatie. Zij gebruiken in Nederlandse winkels en tijdens Nederlandse feesten gemiddeld soms/regelmatig Vietnamees.

Op Nederlandse locaties wordt aanzienlijk minder Vietnamees gesproken dan op Vietnamese locaties. De grootste verschuiving is te zien bij de eerste generatie. Op Vietnamese locaties gebruiken zij gemiddeld regelmatig/vaak Vietnamees, maar op Nederlandse locaties is dit nog maar zelden/soms het geval. Voor de tussengeneratie geldt dat zij op Vietnamese locaties soms/regelmatig Vietnamees spreken, maar op Nederlandse locaties is dat slechts zelden/soms. De jongste generatie spreekt op Vietnamese locaties zelden/soms Vietnamees. Op Nederlandse locaties is dit nooit/zelden.

6.3 Resultaten deel D

In het laatste deel van de vragenlijst kregen de respondenten tien verschillende vragen. De eerste vraag van deel D was of het gespreksonderwerp van invloed is op de taalkeuze. De resultaten staan in de volgende tabel:

<i>D1 Maakt het voor het onderwerp waarover u spreekt uit welke taal u gebruikt?</i>				
	Ja	Nee	Geen antw.	Gemiddelde
Generatie 1	6	1	3	1,1
Generatie 1,5	6	4	-	1,4
Generatie 2	2	8	-	1,8

Tabel 28 Resultaten vraag D1

Bij zowel de eerste generatie als de tussengeneratie hebben zes respondenten aangegeven dat het gespreksonderwerp wel degelijk een rol speelt. Drie respondenten van de eerste generatie hebben de vraag niet beantwoord. Eén respondent gaf aan dat het gespreksonderwerp geen rol speelt bij de taalkeuze. Bij de tussengeneratie hebben de overige vier respondenten aangegeven dat het gespreksonderwerp geen rol speelt bij de taalkeuze. Bij de jongste generatie Vietnamezen in Nederland hebben acht respondenten aangegeven dat het gespreksonderwerp geen rol speelt bij de taalkeuze. De twee respondenten die aangaven dat het onderwerp wel een rol speelt, hebben eraan toegevoegd dat het afhankelijk was van de woordenschat. Indien zij veel woorden over een bepaald onderwerp kennen, zoals het onderwerp familie, dan gebruiken zij het Vietnamees. Kennen zij weinig woorden over een onderwerp, zoals studie, dan gebruiken zij eerder het Nederlands.

In vraag D2 en D3 werd de respondenten gevraagd welke factor zij het belangrijkste vinden bij de taalkeuze. Ze kregen hiervoor vier factoren waarbij zij aan moesten geven wat voor hen het belangrijkste was en wat het minst belangrijk was. Veel respondenten van de eerste en tussengeneratie hebben deze vraag ofwel leeggelaten, of alleen ingevuld wat zij het belangrijkste vinden. Dit kan zijn gebeurd omdat de vraagstelling onduidelijk was of omdat zij de vraag niet goed hadden begrepen. Bij vraag D2 kregen de respondenten de mogelijkheid om te kiezen tussen de factoren leeftijd; geslacht; relatie; en hoe goed u diegene kent. De belangrijkste resultaten kwamen terug in de factoren leeftijd en geslacht. Zeven respondenten van zowel de tussengeneratie als de tweede generatie gaven aan dat leeftijd voor hen het

belangrijkst is. Slecht één respondent van de eerste generatie vindt de leeftijd de belangrijkste factor. Eén andere respondent van deze generatie vindt leeftijd juist de minst belangrijke factor in de taalkeuze. Het geslacht was voor slechts één persoon de belangrijkste factor voor de taalkeuze, deze respondent viel onder de tussengeneratie. Voor negen respondenten uit de tweede generatie is het geslacht juist de minst belangrijke factor voor de taalkeuze. Eén respondent uit de eerste generatie en één respondent uit de tussengeneratie gaven dit ook aan. Zes respondenten van de eerste generatie en twee respondenten uit de tussengeneratie hebben niet aangegeven wat zij de belangrijkste factor vinden voor de taalkeuze. Acht respondenten van de eerste generatie en zeven respondenten van de tussengeneratie hebben niet aangegeven wat zij de minst belangrijke factor vinden. Tabel 29 en 30 geven weer wat de respondenten de belangrijkste en de minst belangrijke factoren vinden bij de taalkeuze.

<i>D2a. Geef aan welke factor u het belangrijkste vindt van uw Vietnamese gesprekspartner bij uw taalkeuze.</i>					
	Leeftijd	Geslacht	Relatie	Hoe goed u diegene kent	Geen antwoord
Generatie 1	1	-	3	-	6
Generatie 1,5	7	1	-	-	2
Generatie 2	7	-	-	3	-

Tabel 29 Resultaten vraag D2a

<i>D2b. Geef aan welke factor u het minst belangrijkst vindt van uw Vietnamese gesprekspartner bij uw taalkeuze.</i>					
	Leeftijd	Geslacht	Relatie	Hoe goed u diegene kent	Geen antwoord
Generatie 1	1	1	-	-	8
Generatie 1,5	-	1	1	1	7
Generatie 2	-	9	-	1	-

Tabel 30 Resultaten vraag D2b

Bij vraag D3 kregen de respondenten de mogelijkheid om te kiezen tussen de factoren toegesprokene; locatie; onderwerp; anders. Ook hier moesten zij weer aangeven welke factor het belangrijkste en minst belangrijk was bij de taalkeuze. De belangrijkste resultaten kwamen terug in de factoren toegesprokene en locatie. De toegesprokene was voor de tussengeneratie en de tweede generatie de belangrijkste factor. De locatie was voor acht respondenten van de tweede generatie de minst belangrijke factor. Enkele respondenten van de eerste generatie heeft op deze vraag antwoord gegeven. Zes respondenten gaven geen antwoord op de vraag wat de belangrijkste factor was, acht respondenten van de eerste generatie gaf geen antwoord op de vraag wat de minst belangrijke factor was. Bij de tussengeneratie waren dit respectievelijk twee respondenten en zeven respondenten. Alle resultaten op deze vraag zijn te vinden in tabel 31 en 32.

<i>D3a. Geef aan welke factor u het belangrijkste vindt van uw Vietnamese gesprekspartner bij uw taalkeuze.</i>					
	Toegesprokene	Locatie	Onderwerp	Anders	Geen antwoord
Generatie 1	1	2	1	-	6
Generatie 1,5	5	-	3	-	2
Generatie 2	7	-	1	2	-

Tabel 31 Resultaten vraag D3a

<i>D3b. Geef aan welke factor u het minst belangrijk vindt van uw Vietnamese gesprekspartner bij uw taalkeuze.</i>					
	Toegesprokene	Locatie	Onderwerp	Anders	Geen antwoord
Generatie 1	1	-	1	-	8
Generatie 1,5	-	1	2	-	7
Generatie 2	1	8	1	-	-

Tabel 32 Resultaten vraag D3b

Bij vraag D4 tot en met D7 moesten de respondenten hun Vietnamees beoordelen op spreek-, luister-, lees- en schrijfvaardigheid. Tabel 33 tot en met 36 geven de resultaten weer:

<i>D4. Hoe goed vindt u dat u Vietnamees spreekt?</i>								
	Zeer slecht/niet	Slecht	Matig	Redelijk	Goed	Perfect	Geen antw.	Gemiddelde
Generatie 1	-	-	1	4	2	2	1	4,6
Generatie 1,5	-	4	1	3	2	-	-	3,3
Generatie 2	1	1	4	4	-	-	-	3,1

Tabel 33 Resultaten vraag D4

<i>D5. Hoe goed vindt u dat u Vietnamees verstaat?</i>								
	Zeer slecht/niet	Slecht	Matig	Redelijk	Goed	Perfect	Geen antw.	Gemiddelde
Generatie 1	-	-	-	1	2	6	1	5,6
Generatie 1,5	-	3	2	1	3	1	-	3,7
Generatie 2	-	-	2	5	2	1	-	4,2

Tabel 34 Resultaten vraag D5

<i>D6. Hoe goed vindt u dat u Vietnamees leest?</i>								
	Zeer slecht/niet	Slecht	Matig	Redelijk	Goed	Perfect	Geen antw.	Gemiddelde
Generatie 1	-	-	-	-	3	6	1	5,7
Generatie 1,5	1	4	-	3	2	-	-	3,1
Generatie 2	5	3	-	1	1	-	-	2,0

Tabel 35 Resultaten vraag D6

<i>D7. Hoe goed vindt u dat u Vietnamees schrijft?</i>								
	Zeer slecht/niet	Slecht	Matig	Redelijk	Goed	Perfect	Geen antw.	Gemiddelde
Generatie 1	-	-	-	-	3	6	1	5,7
Generatie 1,5	1	5	-	2	2	-	-	2,9
Generatie 2	5	4	-	1	-	-	-	1,6

Tabel 36 Resultaten vraag D7

De eerste generatie antwoordt dat ze goed/perfect Vietnamees kunnen luisteren, lezen en schrijven. Het spreken van het Vietnamees beoordelen zij echter gemiddeld redelijk/goed. De resultaten van de tussengeneratie liep daarentegen zeer uiteen van zeer slecht/niet tot perfect. Het gemiddelde antwoord was gemiddeld matig/redelijk en deze generatie vindt dat zij beter Vietnamees kunnen spreken en verstaan dan lezen en schrijven (3,3 en 3,7 tegenover 3,1 en 2,9). Voor de tweede generatie geldt ook dat zij beter Vietnamees kunnen spreken en verstaan dan lezen en schrijven (3,1 en 4,2 tegenover 2,0 en 1,6).

Op de vraag of de respondenten het Vietnamees beter zouden willen beheersen (tabel 37) en of zij het Vietnamees door zouden willen geven aan hun kinderen (tabel 38), antwoorden vrijwel alle respondenten uit alle drie de groepen dat zij dat zouden willen. Een enkeling gaf aan dat zij het Vietnamees niet beter zouden willen beheersen of dat zij het Vietnamees niet door zouden willen geven aan hun kinderen.

<i>D8. Zou u het Vietnamees beter willen beheersen?</i>				
	Ja	Nee	Geen antw.	Gemiddelde
Generatie 1	8	1	1	1,1
Generatie 1,5	10	-	-	1,0
Generatie 2	8	2	-	1,2

Tabel 37 Resultaten vraag D8

<i>D9. Zou u het Vietnamees door willen geven aan uw kinderen?</i>				
	Ja	Nee	Geen antw.	Gemiddelde
Generatie 1	9	-	1	0,9
Generatie 1,5	9	1	-	1,1
Generatie 2	9	1	-	1,1

Tabel 38 Resultaten vraag D9

De laatste vraag die de respondenten werd gesteld was of zij het Vietnamees en Nederlands wel eens door elkaar gebruikten en zoja, waarom zij dit deden. Eén respondent van de eerste generatie gaf aan dit niet te doen, twee respondenten van de tweede generatie gaven dit ook aan, één respondent van de eerste generatie heeft de vraag niet beantwoord en de overige 26 respondenten gaven aan dat zij wel code-switchen. De eerste generatie en de tussengeneratie code-switchen vooral omdat zij een woord beter bij de situatie vinden passen, zoals het Nederlandse woord *gezellig*. De tweede generatie gaf echter aan dat zij de twee talen door elkaar gebruiken omdat zij niet op het Vietnamese of Nederlandse woord kunnen komen. Tabel 38 en tabel 39 geven de resultaten weer van de laatste vraag.

<i>D10a. Gebruikt u het Nederlands en het Vietnamees wel eens door elkaar?</i>				
	Ja	Nee	Geen antw.	Gemiddelde
Generatie 1	8	1	1	1,1
Generatie 1,5	10	-	-	1,0
Generatie 2	8	2	-	1,2

Tabel 39 Resultaten vraag D10a

<i>D10b. Zo ja, waarom doet u dit?</i>				
	Beter bij situatie	Kan niet op woord komen	Ken het woord niet	Anders

Generatie 1	6	-	1	1
Generatie 1,5	7	1	-	2
Generatie 2	2	5	1	-

Tabel 40 Resultaten vraag D10b

6.4 Resultaten participerende observaties

Op 29 mei 2011 werd in Nederhorst den Berg een Vietnamees boeddhistisch tempelfeest gehouden. Tijdens dit evenement komen veel Vietnamezen bij elkaar. Om deze reden is op dit evenement een participerend observatie uitgevoerd. Aan de hand van speciaal hiervoor ontwikkelde observatieformulieren (zie bijlage II) is gekeken naar de taalkeuze van de geobserveerden. In totaal heb ik zes mensen gevolgd, twee van elke groep. Van elke geobserveerde heb ik drie gesprekken gevolgd. Van één geobserveerde van de tussengeneratie heb ik echter twee gesprekken gevolgd. Er zijn in totaal dus zeventien observaties uitgevoerd. Er is daarbij gelet op de leeftijd van de gesprekspartner en of deze jonger, even oud of ouder is dan de geobserveerde, het geslacht van de gesprekspartner, de taal die per onderwerp wordt gebruikt, de relatie met de toegesprokene, of er gebruik wordt gemaakt van code-switchen en tot slot werd de geobserveerde gevraagd waarom Vietnamees of Nederlands de voertaal was. In dit hoofdstuk zullen per generatie de resultaten worden besproken.

6.4.1 Resultaten generatie 1

Als de observatieformulieren van de twee personen naast elkaar worden gelegd, wordt het duidelijk dat eenzelfde patroon wordt gevolgd. De geobserveerden gebruiken allebei zoveel mogelijk het Vietnamees, ongeacht het geslacht van de gesprekspartner. Indien zij code-switchen naar het Nederlands, is dat omdat zij niet het Vietnamese woord kennen of er niet op kunnen komen. De reden dat beide geobserveerden Vietnamees spraken tegen de gesprekspartners van dezelfde generatie, is omdat zij het gewend zijn om met diegene Vietnamees te praten, gezien zij elkaar al kennen sinds zij net in Nederland kwamen. Ook weten ze van elkaar dat hun Vietnamees beter is dan het Nederlands. Tegen de sprekers van de tussengeneratie spreken beide geobserveerden ook Vietnamees. Eén geobserveerde doet dit omdat hij de gesprekspartner kent en weet dat zij goed Vietnamees spreekt. De andere geobserveerde kende de gesprekspartner niet, maar sprak hem toch aan in het Vietnamees en

ging er dus vanuit dat hij goed Vietnamees sprak. Dit was ook het geval. Dezelfde geobserveerde deed dit ook bij iemand van de tweede generatie. Zij merkte echter dat haar gesprekspartner niet goed Vietnamees kon, waarna het gesprek overging op het Nederlands. De andere geobserveerde sprak echter meteen Nederlands tegen iemand van de tweede generatie. Dit deed hij omdat hij wist dat de gesprekspartner niet goed Vietnamees kon. Daarnaast gaf de geobserveerde aan dat hij liever Nederlands sprak tegen jongeren, omdat het Vietnamees in zijn ogen iets ouderwets heeft.

6.4.2 Resultaten generatie 1,5

De twee geobserveerden in de tussengeneratie spreken vrij goed Vietnamees en Nederlands. Code-switchen doen zij beide omdat ze niet op het woord kunnen komen in de andere taal, omdat ze het woord in de andere taal niet kennen of omdat zij het woord in de andere taal juist beter vinden passen. De geobserveerden gebruiken beide het Vietnamees als de gesprekspartner ouder is dan zij zijn. Beide geven zij aan dat ze dit doen omdat ze weten dat het Nederlands van de gesprekspartner slecht is en omdat ze respect willen tonen door het Vietnamees te gebruiken. Hun taalkeuze wijkt echter af als ze spreken met iemand van de tussengeneratie. Eén observant gebruikt tijdens twee onderwerpen het Vietnamees en tijdens twee onderwerpen het Nederlands. Dit doet hij omdat hij en de gesprekspartner beide talen goed beheersen. Over sommige onderwerpen kunnen zij in het Vietnamees beter met elkaar communiceren, over andere onderwerpen drukken zij zich gemakkelijker en beter uit in het Nederlands. De andere observant spreekt echter alleen maar Nederlands met de gesprekspartner van dezelfde leeftijd. Dit is omdat zij allebei goed Nederlands spreken en omdat ze dit al sinds de basisschool met elkaar spreken. Tot slot spreekt de observant haar jongere neefje uit de tweede generatie aan in het Nederlands. Dit doet zij omdat ze weet dat hij bijna geen Vietnamees spreekt.

6.4.3 Resultaten generatie 2

De geobserveerden uit de tweede generatie spreken zoveel mogelijk Nederlands. Als zij weten dat de gesprekspartner Nederlands en Vietnamees spreekt, spreken zij diegene aan in het Nederlands. Zij doen dit echter niet als de gesprekspartner een stuk ouder is, dus onder de eerste generatie valt. Tegen hen spreken zij Vietnamees, waarbij ze vaak naar het Vietnamese woord zoeken en uiteindelijk het Nederlandse woord gebruiken. Beide

geobserveerden gebruiken echter toch het Vietnamees om op die manier respect te tonen. In het Nederlands code-switchen de geobserveerden niet. Zij beheersen het Nederlands zo goed, dat het niet nodig is om uit te wijken naar het Vietnamees. De geobserveerden spreken Nederlands tegen de personen uit de tussengeneratie, omdat zij weten dat ze goed Nederlands kunnen, omdat het kennissen zijn.

7. Discussie

In dit hoofdstuk zullen de vier deelvragen die in hoofdstuk 4 zijn genoemd, worden beantwoord. Er zal worden gekeken of de verwachtingen (zie hoofdstuk 4.3) kloppen met de resultaten uit hoofdstuk 6.

7.1 Deelvraag 1

Deelvraag 1 luidt als volgt:

1. Welke rol speelt het gespreksonderwerp bij de taalkeuze van de eerste generatie, tussengeneratie en tweede generatie Vietnamezen in Nederland?

De verwachting zoals in hoofdstuk 4.3 omschreven, was dat het gespreksonderwerp geen rol zou spelen bij de taalkeuze. Ik had wel verwacht dat de taalkeuzes verschillend zouden zijn tussen de drie generaties, maar niet dat dit afhankelijk zou zijn van het gespreksonderwerp.

Het werkelijke antwoord op deze vraag kan worden beantwoord aan de hand van de resultaten van vraag D1 en D3 en de participerende observaties. De resultaten van vraag D1 (zie tabel 28) tonen aan dat het gespreksonderwerp van belang is bij twaalf respondenten, waarvan zes van de eerste generatie en zes van de tussengeneratie. Acht respondenten van de tweede generatie vinden echter dat het gespreksonderwerp geen rol speelt bij de taalkeuze. De twee respondenten van de tweede generatie die aan hebben gegeven dat het gespreksonderwerp wel degelijk een rol speelt bij de taalkeuze, gaven aan dat het van belang was hoeveel woorden zij kenden in het Vietnamees over het onderwerp. Afhankelijk daarvan werd de taalkeuze gemaakt. Het kan mogelijk zijn dat dit ook voor de eerste generatie geldt, maar dat het bij hen afhangt van het aantal woorden Nederlands die zij kennen van een bepaald onderwerp. De resultaten van vraag D1 komen dus niet overeen met de verwachtingen.

Kijkend naar de resultaten van vraag D3 zien we dat slechts vijf respondenten (zie tabel 31), het onderwerp de belangrijkste factor vindt bij de taalkeuze. Vier respondenten, één van de eerste generatie, twee van de tussengeneratie en één van de tweede generatie (zie tabel 32) vinden het onderwerp daarentegen de minst belangrijke factor bij de taalkeuze. Deze resultaten tonen aan dat het gespreksonderwerp wel een rol spelen bij de taalkeuze, maar dat andere factoren belangrijker of juist minder belangrijk zijn. Het is echter niet mogelijk om te zeggen in welke mate de respondenten het onderwerp belangrijk vinden bij de taalkeuze,

gezien veel respondenten van de eerste generatie en de tussengeneratie geen antwoord hebben gegeven op vraag D3.

De resultaten van de participerende observaties tonen echter nog een ander beeld. Hieruit blijkt dat de eerste generatie zoveel mogelijk Vietnamees spreekt, tenzij de gesprekspartner het niet begrijpt. De onderwerpen waarover zij spreken zijn dus niet afhankelijk van de taalkeuze. Hetzelfde geldt voor de tweede generatie. Eén geobserveerde van de tussengeneratie wijkt hier echter van af. Indien hij zich over een onderwerp beter kan uiten in het Vietnamees, dan doet hij dat in het Vietnamees. Is dit echter het geval voor het Nederlands, dan gebruikt hij het Nederlands. Het onderwerp is dan wel degelijk van belang.

Het gespreksonderwerp speelt zeker een rol bij de taalkeuze van de respondenten. De mate waarin het een rol speelt, verschilt echter voor de drie doelgroepen. Hoewel de eerste generatie op vraag D1 aangeeft dat het gespreksonderwerp bij veel van hen een rol speelt bij de taalkeuze, is dit niet terug te zien bij de resultaten van vraag D3 en bij de participerende observaties. Deze groep spreekt zoveel mogelijk Vietnamees, tenzij ze het Nederlands wel moeten gebruiken. Voor hen geldt echter wel dat hun woordenschat over een bepaald onderwerp voldoende moet zijn voor zij het Nederlands daadwerkelijk kunnen gebruiken. In dat opzicht speelt het gespreksonderwerp bij hen een rol in de taalkeuze.

Bij de tussengeneratie is te zien dat het gespreksonderwerp een grotere rol speelt bij de taalkeuze dan bij de eerste generatie. Het is voor de tussengeneratie vooral van belang in welke taal zij zich beter kunnen uitdrukken over een bepaald onderwerp. Aangezien zij zowel het Vietnamees als het Nederlands vrij goed beheersen, kunnen zij kiezen welke taal ze liever gebruiken voor een bepaald onderwerp.

De tweede generatie gaf bij vraag D1 aan dat het onderwerp veelal geen rol speelt bij de taalkeuze. Zij gebruiken zoveel mogelijk Nederlands, tenzij ze Vietnamees moeten spreken. Kennen ze echter niet zoveel woorden in het Vietnamees over een onderwerp, dan zullen zij eerder het Nederlands gebruiken. Net zoals voor de eerste generatie geldt dus dat de woordenschat over een bepaald onderwerp een rol speelt bij de taalkeuze.

7.2 Deelvraag 2

Deelvraag 2 luidt als volgt:

2. Welke rol speelt de locatie waar een gesprek plaatsvindt bij de taalkeuze van de

eerste generatie, tussengeneratie en tweede generatie Vietnamezen in Nederland? De verwachting was dat de locatie een rol speelt bij de taalkeuze. Voor de tussengeneratie en de tweede generatie zou dit echter veel meer gelden dan voor de eerste generatie. Ik had verwacht dat de tussengeneratie en de tweede generatie over het algemeen het Nederlands gebruiken, maar tijdens Vietnamese gelegenheden en locaties meer over zouden gaan naar het Vietnamees. Dit zou vooral voor de tussengeneratie gelden, omdat ik verwacht dat zij het Vietnamees beter beheersen dan de tweede generatie. De eerste generatie zou eerder het Vietnamees gebruiken en ook tijdens Nederlandse gelegenheden en locaties Vietnamees spreken, omdat zij zich in het Nederlands minder goed kunnen uitdrukken. Op vraag D3 verwacht ik dat het onderwerp de één na belangrijkste factor is voor de taalkeuze.

Om de vraag te kunnen beantwoorden, wordt er gekeken naar de resultaten van deel C van de vragenlijst en vraag D3. In hoofdstuk 6.3 zijn de resultaten van vraag C 1 tot en met C11 onderverdeeld in Vietnamese locaties (6.3.1) en Nederlandse locaties (6.3.2). In Nederlandse situaties zijn de resultaten vrij identiek tussen de drie groepen. Het Vietnamees wordt nooit tot soms gebruikt. Voor Vietnamese locaties geldt dit echter niet. De eerste generatie spreekt op de Vietnamese locaties namelijk regelmatig/vaak het Vietnamees, terwijl de tweede generatie dat zelden/soms doet. De tussengeneratie zit tussen de twee generaties in en gebruiken soms/regelmatig het Vietnamees op Vietnamese locaties.

Aan de hand van de resultaten van vraag D3 is het niet mogelijk om te zeggen dat de locatie de één na belangrijkste factor is voor de taalkeuze. Enerzijds is dit niet te zeggen omdat enkel de belangrijkste en de minst belangrijke factoren zijn weergegeven (zie tabel 31 en 32), anderzijds is dit niet te zeggen omdat veel respondenten de vraag niet volledig hebben ingevuld. Uit tabel 31 en 32 blijkt echter wel dat de locatie door enkel twee respondenten uit de eerste generatie de locatie de belangrijkste factor vindt voor de taalkeuze. De overige respondenten vinden de locatie niet de belangrijkste factor. Van de eerste en tussengeneratie vindt slechts één respondent de locatie het minst belangrijk. Dit betekent dus dat de locatie voor de eerste en de tussengeneratie dus de op één na belangrijkste of twee na belangrijkste factor is voor de taalkeuze. Voor de tweede generatie is de locatie voor het merendeel van de respondenten daarentegen de minst belangrijke factor.

De resultaten van vraag C komen dus niet overeen met mijn verwachtingen voor de eerste en tweede generatie. De resultaten komen wel overeen met de verwachtingen voor de tussengeneratie. De resultaten voor de eerste generatie wijken af daar ik had verwacht dat zij

in Nederlandse situaties het Vietnamees zouden gebruiken. Zij spreken op Nederlandse locaties echter vrij weinig Vietnamees. Een mogelijke verklaring voor deze taalkeuze is dat het Vietnamees in hun ogen een lage status heeft. Omdat het Nederlands een hogere status heeft, treedt er zodoende een taalverschuiving op (zie hoofdstuk 2.2). Dit verklaart mogelijk ook waarom de tweede generatie nooit/zelden Vietnamees spreekt op Vietnamese locaties. Het Nederlands heeft in hun ogen een veel hogere status dan het Vietnamees, waardoor zij liever geen Vietnamees spreken. Omdat de tussengeneratie met beide talen is opgegroeid, is het mogelijk dat zij beide talen gelijk waarderen en daardoor ook gemakkelijker beide talen gebruiken. De resultaten van vraag D komen deels overeen met mijn verwachtingen. Voor de eerste en tussengeneratie is de locatie inderdaad de één na belangrijkste of twee na belangrijkste factor voor de taalkeuze. Het is echter niet betrouwbaar om dit vast te kunnen stellen, aangezien veel respondenten uit deze groepen geen antwoord hebben gegeven op de vraag. Voor de tweede generatie is de locatie echter de minst belangrijke factor voor de taalkeuze. Dit is te verklaren omdat deze doelgroep het liefst zoveel mogelijk Nederlands spreekt in plaats van het Vietnamees.

7.3 Deelvraag 3

Deelvraag 3 luidt als volgt:

3. Welke rol speelt de gesprekspartner bij de taalkeuze van de eerste generatie, tussengeneratie en tweede generatie Vietnamezen in Nederland?

Deze vraag is opgesplitst in enkele kenmerken van de gesprekspartner, te weten geslacht; leeftijd; hoe goed de gesprekspartners elkaar kennen/relatie.

7.3.1 Geslacht

De verwachting was dat het geslacht geen rol zou spelen bij de taalkeuze van de respondenten. Het zal niet uit hoeven te maken of iemand een man of een vrouw is en andere factoren die later zullen worden behandeld zullen juist een grotere rol spelen bij de taalkeuze.

Aan de hand van de resultaten van vraag B6 (tabel 14), D2 (tabel 30 en 31) en de participerende observaties kan worden gekeken of de verwachting juist is. Op de vraag of het geslacht afhankelijk is van de taalkeuze, beantwoorden vijftien van de dertig respondenten dat dit nooit het geval is. Een enkeling geeft aan dat het zelden of soms uitmaakt. Opmerkelijk is echter dat drie respondenten van de eerste generatie aangeven dat het geslacht juist altijd een

rol speelt. Ook hebben twee respondenten van de tussengeneratie de vraag ingevuld met vaak. Een verklaring hiervoor is dat zij de vraag anders hebben geïnterpreteerd en dat ze bedoelen dat ze het Vietnamees altijd gebruiken tegen zowel mannen als vrouwen.

In vraag D2 is de respondenten gevraagd wat zij de belangrijkste factor en de minst belangrijke factor vinden voor hun taalkeuze. Eén respondent van de tussengeneratie heeft aangegeven dat het geslacht de belangrijkste factor is, elf respondenten hebben aangegeven dat het geslacht juist de minst belangrijke factor is. Voor 21 respondenten was het geslacht niet de belangrijkste factor en hebben acht respondenten geen antwoord gegeven. Voor vier respondenten was een andere factor het minst belangrijk en gaven vijftien respondenten geen antwoord op de vraag. Over het algemeen is dus te concluderen dat de respondenten die de vraag hebben ingevuld, het geslacht de minst belangrijke factor vinden bij de taalkeuze.

Door de resultaten samen te nemen van vraag B6 en D2 is te zeggen dat het geslacht over het algemeen nooit tot soms een rol speelt bij de taalkeuze en dat het de minst belangrijke factor is bij de taalkeuze van de respondenten. Een enkeling vindt het echter de belangrijkste factor of laat het vaak of altijd een rol spelen bij de taalkeuze. Het is onduidelijk waarom zij het geslacht een rol laten spelen bij de taalkeuze en niet te verklaren aan de hand van literatuur. Wordt de participerende observatie echter erbij genomen, dan blijkt inderdaad dat het geslacht van de gesprekspartner niet van belang is bij de taalkeuze.

7.3.2 Leeftijd

In 4.3 wordt aangegeven dat de leeftijd van de gesprekspartner waarschijnlijk de belangrijkste factor zal zijn voor de taalkeuze. Uit hoofdstuk 3.1.5 blijkt dat respect tonen naar ouderen een belangrijk onderdeel is van het confucianisme en van de Vietnamese cultuur. Uit respect voor de ouderen verwacht ik daarom dat de tussen en tweede generatie Vietnamees zullen spreken tegen de eerste generatie. De tussengeneratie zal waarschijnlijk zowel in het Vietnamees worden aangesproken door de eerste generatie als in het Nederlands door de tweede generatie. Als iemand van de tussengeneratie spreekt met een ander van de tussengeneratie, dan is het goed mogelijk dat beide talen dan worden gebruikt, omdat ik verwacht dat zij zowel het Nederlands als het Vietnamees beheerst. Tegen de tweede generatie zullen zowel de eerste generatie als de tussengeneratie eerder Nederlands spreken dan Vietnamees. Het is echter ook mogelijk dat de eerste generatie juist Vietnamees spreekt tegen hen, omdat de tweede generatie zich ook wil aanpassen en respect wil tonen aan de

personen van de eerste generatie.

Vraag B3, 4, 5, 7 en 8, D2 en de participerende onderzoeken geven weer of de verwachtingen kloppen. In hoofdstuk 6.2 zijn de resultaten van vraag B3, 4, 5, 7 en 8 reeds beschreven. Daaruit blijkt dat hoe jonger de gesprekspartner is, hoe meer gebruik wordt gemaakt van het Nederlands. Andersom geldt dat hoe ouder de gesprekspartner is, hoe meer er Vietnamees wordt gesproken. Zo zien we bij de eerste generatie een verschuiving van vaak/altijd Vietnamees spreken tegen leeftijdsgenoten naar zelden/soms/regelmatig Vietnamees spreken tegen de tweede generatie. De tussengeneratie spreekt met personen van de eerste generatie veelal Vietnamees, tegen leeftijdsgenoten vaker Vietnamees dan Nederlands en zij spreken Nederlands met de tweede generatie. Dit geldt ook voor de tweede generatie, hoewel zij minder Vietnamees gebruiken dan de tussengeneratie. Bij vraag 7 en 8 speelt niet alleen de leeftijd een rol, maar ook de relatie. Ook hierbij geldt dat hoe jonger de gesprekspartner is, hoe meer er gebruik wordt gemaakt van het Nederlands.

Uit de resultaten van vraag D2 blijkt dat in totaal veertien respondenten van de tussengeneratie en tweede generatie leeftijd als de belangrijkste factor beschouwen bij de taalkeuze. Voor de eerste generatie valt er niets over te zeggen, gezien zes respondenten de vraag niet hebben beantwoord.

Tijdens de participerende observaties wordt het wederom duidelijk dat de leeftijd van de gesprekspartner een grote rol speelt bij de taalkeuze. Wordt er gesproken met een persoon van de eerste generatie, dan wordt er over het algemeen Vietnamees gesproken. Indien de persoon van de tussengeneratie komt, verschilt de taal. De ene keer wordt er Vietnamees gesproken, met name door de eerste generatie, een andere keer wordt er Nederlands gesproken, vooral door de tussengeneratie en tweede generatie. Tegen de tweede generatie wordt vooral Nederlands gesproken.

De verwachtingen die ik had omschreven in hoofdstuk 4.3 kloppen met de resultaten. Waar ik nog over twijfelde was welke taal er zou worden gesproken tussen de eerste generatie en de tweede generatie. Naar aanleiding van de participerende observaties is vast te stellen dat beide groepen zich willen aanpassen aan elkaar, maar dat uiteindelijk het Nederlands wordt gebruikt, omdat de tweede generatie het Vietnamees onvoldoende beheerst.

7.3.3 Relatie

Tijdens het begin van het onderzoek is er een onderscheid gemaakt tussen *hoe goed u*

de ander kent en relatie. Gedurende het onderzoek vond ik deze twee factoren echter synoniem, waardoor de resultaten ervan in dit hoofdstuk zijn samengevoegd tot relatie. De verwachting is dat de relatie met de gesprekspartner een rol speelt bij de taalkeuze. Het zal niet zo belangrijk zijn als de leeftijd, maar wel belangrijker dan het geslacht. Van de eerste generatie verwacht ik dat zij Nederlands spreken als zij niet zeker weten of de toegesprokene Vietnamees spreekt. Verder zullen zij altijd Vietnamees spreken. Voor de tussengeneratie verwacht ik ook dat zij Nederlands zullen spreken als zij niet zeker weten of de toegesprokene Vietnamees spreekt. Zij zullen echter ook minder gauw iemand in het Vietnamees aanspreken die zij niet kennen, zoals een ober in een Vietnamees restaurant of een medewerker in een Vietnamees toko. Van de tweede generatie verwacht ik dat zij Vietnamees spreken tegen oudere familieleden, vrienden van hun ouders en tegen personen waar zij van jongs af aan al Vietnamees mee spreken. Deze groep zal dus veel meer Nederlands spreken dan Vietnamees.

Vraag B1, 2, 9 en 10, D2 en de participerende observaties hebben betrekking tot de relatie met de gesprekspartner. In hoofdstuk 6.2 is aan de hand van de resultaten op vraag B1 en B2 geconcludeerd dat de tussengeneratie en de tweede generatie sneller Nederlands spreken tegen een bekende die beide talen spreekt. De eerste generatie spreekt bekenden die zowel Nederlands als Vietnamees spreken juist vaker aan in het Vietnamees. In tegenstelling tot de verwachtingen, geldt voor de drie groepen dat zij een onbekende juist vrijwel altijd aanspreken in het Nederlands.

Tegen familie van vrienden en vrienden van familie gebruikt de eerste generatie regelmatig tot vaak Vietnamees, waar de tussengeneratie en tweede generatie juist zelden tot regelmatig het Vietnamees gebruiken. Voor de tweede generatie is dit opmerkelijk, omdat uit alle resultaten blijkt dat zij toch minder Vietnamees gebruiken dan de tussengeneratie. Het is mogelijk dat de tweede generatie het belangrijk vindt om Vietnamees proberen te spreken tegen familie van vrienden en vrienden van familie om respect te tonen.

Uit de resultaten van vraag D2 komt naar voren dat de relatie niet de belangrijkste, maar ook niet de minst belangrijke factor is voor de taalkeuze. Het speelt dus niet helemaal geen rol, maar is ook niet geheel doorslaggevend. Dit komt overeen met de resultaten van de participerende observaties, waarbij blijkt dat onbekenden vooral in het Nederlands worden aangesproken. Met bekenden van de geobserveerden werd Nederlands of Vietnamees gesproken, afhankelijk van wat zij gewend zijn. Voor de eerste generatie geldt dat er voornamelijk Vietnamees wordt gesproken, de tussengeneratie spreekt Nederlands of

Vietnamees en de tweede generatie spreekt vooral Nederlands.

Zoals verwacht is de relatie met de gesprekspartner wel een belangrijke factor voor de taalkeuze, maar niet zo belangrijk als de leeftijd. Het is echter wel belangrijker dan de factor geslacht. Ik had verwacht dat de eerste generatie wel degelijk een onbekende zouden aanspreken in het Vietnamees. Dit is echter niet het geval.

Al met al kan worden geconcludeerd dat de gesprekspartner de belangrijkste rol speelt bij de taalkeuze. Dit blijkt ook uit de resultaten van vraag D3. De leeftijd van de gesprekspartner is het belangrijkste bij de taalkeuze. De relatie met de gesprekspartner komt op de tweede plaats. Het geslacht speelt geen rol bij de taalkeuze.

7.4 Deelvraag 4

Deelvraag 4 luidt als volgt:

4. Hoe ziet de ethnolinguïstische vitaliteit eruit bij de eerste generatie, tussen generatie en tweede generatie Vietnamezen in Nederland?

De ethnolinguïstische vitaliteit is op te delen in de factoren *status*, *demografie* en *institutionele support*. Door deze drie factoren één voor één na te gaan, is het mogelijk om deelvraag 4 te beantwoorden.

7.4.1 Status

Het merendeel van de respondenten wil het Vietnamees beter beheersen en doorgeven aan hun kinderen (zie tabel 37 en 38). Dit betekent dus dat de respondenten het Vietnamees wel in stand willen houden en niet laag beoordelen. Uit alle resultaten blijkt echter wel dat de tweede generatie veel vaker en eerder het Nederlands gebruikt dan het Vietnamees, terwijl het merendeel vindt dat hij of zij het Vietnamees matig tot redelijk spreekt. Enerzijds lijkt het erop dat ze de taal laag beoordelen omdat ze het wel beheersen, maar zo min mogelijk willen gebruiken, anderzijds blijkt uit de resultaten dat ze de taal wel degelijk beter willen beheersen en de taal dus wel degelijk hoog beoordelen. Kijken we echter naar het gebruik van het Vietnamees op Nederlandse locaties, dan blijkt dat het Vietnamees aanzienlijk minder vaak wordt gebruikt. Een mogelijke verklaring die ik reeds heb gegeven, is dat de respondenten het Nederlands hoog beoordelen, waardoor de respondenten meer Nederlands spreken.

Uiteindelijk is te zeggen dat beide talen hoog worden beoordeeld door de respondenten, maar wordt het Nederlands toch meer gezien als de taal die moet worden gesproken, waardoor het Vietnamees wordt overschaduwd door het Nederlands. Hierdoor is te verklaren waar de taalverschuiving vandaan komt. De eerste generatie wil tegen de tweede generatie en op Nederlandse locaties steeds meer Nederlands gebruiken, omdat zij Nederlands zien als een belangrijke taal. De jongste generatie spreekt het Vietnamees echter onvoldoende om het veel te kunnen spreken, waardoor zij enerzijds veel Nederlands spreken, anderzijds het Vietnamees wel beter willen leren beheersen.

7.4.2 Demografie

Zoals in hoofdstuk 3.2.3 is aangegeven, woonden er op 1 januari 2011 19500 Vietnamezen in Nederland. Volgens de website van WikiBooks (http://nl.wikibooks.org/wiki/Portaal:Allochtone_talen_in_Nederland#Vietnamees) werd het Vietnamees in dezelfde periode door 16000 personen in Nederland gesproken. Dit zou dus betekenen dat zo'n 3500 Vietnamezen in Nederland geen Vietnamees spreken. Gezien er 7400 tweede generatie Vietnamezen in Nederland zijn geteld (CBS 2011) zou het dus betekenen dat iets minder dan de helft van de tweede generatie geen Vietnamees spreekt. Enerzijds is deze taalverschuiving te verwachten zoals in figuur 2, anderzijds is deze taalverschuiving te verklaren aan de hand van het aantal gemengde huwelijken. Van de 7400 tweede generatie Vietnamezen in Nederland, hebben zo'n 1200 van hen één Nederlandse ouder en één Vietnamese ouder.

Uit hoofdstuk 3.2.3 is gebleken dat de Vietnamezen in Nederland erg verspreid wonen. Dit blijkt ook uit de vragenlijst. De respondenten komen uit verschillende plaatsen. Daarnaast woont hun familie vaak op andere plaatsen in Nederland. De Vietnamezen wonen dus niet massaal bij elkaar. Hierdoor worden de sprekers gedwongen om het Nederlands te leren beheersen.

7.4.3 Institutionele support

In de massamedia wordt niets gedaan voor het Vietnamees. Voor de Vietnamezen worden geen Vietnamese programma's op televisie uitgezonden, zoals voor de Turkse gemeenschap, of zijn er geen speciale zenders op televisie, zoals dat er voor Duitsers is. Via satelliet kunnen de Vietnamezen echter wel aan Vietnamese televisiezenders komen.

Voor de Vietnamese boeddhisten is het mogelijk om naar een tempel te gaan in Nederhorst den Berg. Door vier keer per jaar feesten te organiseren, komen de Vietnamezen bijeen.

Voor jongeren is er geen speciale zaterdagschool of avondschoon om extra les te krijgen in het Vietnamees. Wel is het voor volwassenen mogelijk om avondschoon te krijgen aan de universiteit van Leiden. Dit wordt aangeboden op verschillende niveaus.

7.4.4 Ethnolinguïstische vitaliteit

Kijkend naar de factoren *status*, *demografie* en *institutionele support* is te concluderen dat het Vietnamees nu nog veel wordt gesproken, mede door de waardering voor de taal door de respondenten. Door steeds meer gemengde huwelijken, de spreiding van de gemeenschap en het gebrek aan institutionele support is echter te voorspellen dat het Vietnamees steeds minder belangrijk zal worden voor de gemeenschap in Nederland. Dit zal waarschijnlijk niet in een snelvaart gaan, gezien vrijwel alle respondenten de taal door willen geven aan de kinderen. Daarnaast blijft respect voor de ouderen een belangrijk onderdeel van de cultuur, dus zullen kinderen Vietnamees leren om zodoende met de familie te kunnen communiceren.

8. Conclusie

In dit laatste hoofdstuk zal ik komen tot een antwoord op de hoofdvraag van dit onderzoek in hoofdstuk 8.1. Daarbij zullen ook de algemene verwachtingen uit hoofdstuk 4.3 aan bod komen. Vervolgens zal ik in 8.2 terugblikken op het onderzoek en aangeven wat in eventuele vervolgonderzoek anders kan worden gedaan.

8.1 Conclusie

De hoofdvraag van dit onderzoek luidt:

- (1) Verschilt het gebruik van het Vietnamees van de eerste generatie Vietnamezen in Nederland met het gebruik van het Vietnamees van de tussengeneratie en tweede generatie Vietnamezen in Nederland?
- (2) Zoja, hoe verschilt dit dan?

De verwachtingen waren:

- (1) In het gebruik van het Vietnamees is er een verschil tussen de drie groepen.
- (2) Op basis van de theorie over taalverschuiving en motivatie en aan de hand van tabel 2, waaruit blijkt dat de meerderheidstaal steeds meer de dominante taal wordt, verwacht ik dat generatie 1 het Vietnamees productief en receptief kan gebruiken, dat generatie 1,5 het Vietnamees vooral kan spreken en verstaan en in mindere mate het Vietnamees kan lezen en schrijven en dat de tweede generatie alleen het Vietnamees kan spreken en verstaan. In termen van tweetaligheid, verwacht ik dus eigenlijk dat alleen de tweede generatie tweetalig is en dus zinvolle zinnen kan produceren in een andere taal (Haugen) en de twee talen gemakkelijk kan gebruiken en kan afwisselen (Mackey). Voor de eerste en tweede generatie verwacht ik dat vooral dit laatste moeilijk zal zijn.
- (3) Ik verwacht dat er taalverschuiving zal plaatsvinden tussen de generaties ten opzichte van elkaar waarbij de integratieve motivatie zoals omschreven op pagina 14 steeds minder zal worden. Omdat de jongste groep Vietnamezen in Nederland het Nederlands domineert, hebben zij het Vietnamees bijna niet meer nodig om te kunnen participeren in een Vietnamees-Nederlandse groep.

In het onderzoek is aangetoond dat het gebruik van het Vietnamees verschilt tussen de drie groepen. Aan de hand van de vragenlijst die zich toespitst op de domeinen

gespreksonderwerp, locatie en gesprekspartner is naar voren gekomen dat er naast verschillen, ook veel overeenkomsten zijn in het taalgebruik tussen de drie groepen.

De verschillen zijn:

- Voor de tussengeneratie, die beide talen vrij goed beheerst, is de taalkeuze afhankelijk van het onderwerp. Als zij zich in het Nederlands beter kunnen uitdrukken over een bepaald onderwerp, dan gebruiken zij het Nederlands. Is een onderwerp echter geschikter in het Vietnamees, dan spreken zij Vietnamees. Voor de eerste generatie geldt dat de woordenschat in het Nederlands over een onderwerp voldoende moet zijn voor zij Nederlands spreken. Voor de tweede generatie geldt hetzelfde, maar dan voor het Vietnamees.
- Op een Vietnamese locatie spreken de respondenten van de eerste generatie vrijwel altijd Vietnamees. Dit geldt niet voor de andere twee generaties. De tussengeneratie wisselt, wat ook te maken kan hebben met het gespreksonderwerp. Voor de tweede generatie geldt dat zij het Nederlands prefereren.

De overeenkomsten tussen de drie groepen zijn:

- Op een Nederlandse locatie spreken alle respondenten liever Nederlands dan Vietnamees. Dit kan te maken hebben met de status van de twee talen. Het Nederlands wordt meer gewaardeerd dan het Vietnamees.
- Voor het merendeel van de respondenten is de taalkeuze niet afhankelijk van het geslacht van de toegesprokene.
- De leeftijd van de gesprekspartner speelt de belangrijkste rol bij de taalkeuze. Hoe jonger de gesprekspartner is, hoe eerder men er Nederlands tegen spreekt. Is de gesprekspartner echter ouder, dan wordt er respect getoond door Vietnamees met hen te spreken.
- De relatie met de gesprekspartner speelt na de leeftijd de belangrijkste rol bij de taalkeuze. Indien de gesprekspartner een onbekende is, dan wordt er Nederlands tegen gesproken. Is het een bekende, dan wordt de taal gesproken die de gesprekspartners van elkaar gewend zijn.
- In onderstaand tabel staat aangegeven wat het belangrijkste en minst belangrijk is voor de taalkeuze. Dit was voor vrijwel alle drie de groepen gelijk:

1. Toegesproken	
	1a. Leeftijd

	2a. Relatie
	3a. Geslacht
2. Gespreksonderwerp	
3. Locatie	

Tabel 41 Factoren voor taalkeuze

Ondanks de verschillen is te zien dat alle groepen dezelfde factoren belangrijk of juist onbelangrijk vinden bij de taalkeuze. Het verschil zoals ik had verwacht bij (1) is dus minder groot dan ik had verwacht.

Verwachting (2) daarentegen klopt wel. Aan de hand van de resultaten van vraag D4 tot en met D7, waarbij de respondenten hun Vietnamees moesten beoordelen op spreek-, luister-, lees- en schrijfvaardigheid, is te concluderen dat de eerste generatie inderdaad het Vietnamees productief en receptief beheerst. De resultaten van de tussengeneratie geven weer dat de respondenten inderdaad beter Vietnamees kunnen spreken en verstaan dan lezen en schrijven. De tweede generatie vindt dat ook van zichzelf, hoewel zij zich veel lager beoordelen dan de tussengeneratie. De tussengeneratie lijkt inderdaad gemakkelijker twee talen te gebruiken. Dit is ook te zien aan de manier waarop zij code-switchen. Als zij dit doen, is dat omdat ze niet op het juiste woord kunnen komen in de andere taal of omdat ze zich in de andere taal juist beter kunnen uitdrukken. Als de eerste generatie of de tweede generatie woorden van de andere taal gebruikt, dan is dat omdat zij het woord niet weten in de taal die ze op dat moment gebruiken. Voor de eerste generatie betekent het dus dat zij Vietnamese woorden gaan gebruiken als ze Nederlands spreken, voor de tweede generatie betekent het dat zij Nederlands gaan gebruiken als zij Vietnamees spreken.

Verwachting (3) klopt met de resultaten. Tussen de generaties vindt een taalverschuiving op, zoals in tabel 2 te zien is. Kijkend naar de ethnolinguïstische vitaliteit zal de verschuiving echter niet snel gaan. Vrijwel alle respondenten zouden het Vietnamees aan hun kinderen willen doorgeven, waaruit blijkt dat het Vietnamees geen lage status heeft. Door Vietnamees aan de kinderen door te geven, is het voor de kinderen mogelijk om met de familie in Nederland en de familie in Nederland te kunnen communiceren en tonen zij respect naar ouderen. Door steeds meer gemengde huwelijken, de spreiding van de gemeenschap, het gebrek aan institutionele support en het belang van het Nederlands spreken zal een

taalverschuiving echter niet tegen zijn te houden.

8.2 Terugblik

De conclusie van dit onderzoek vind ik niet geheel opmerkelijk, omdat taalverschuiving over generaties een bekend patroon is. Als Vietnamese in Nederland, vind ik het erg fijn om te zien dat de ethnolinguïstische vitaliteit hoog is, waardoor de taalverschuiving een beetje wordt tegengehouden. Het was een plezier om aan de scriptie te werken, zeker omdat het onderwerp dichtbij mij lag. Het grootste struikelblok was uiteindelijk het uitvoeren van het participerende onderzoek vanwege de tijd die het kost, de vragenlijsten ingevuld terug krijgen en het vertalen van de Nederlandse vragenlijst naar het Vietnamees. Uiteindelijk is alles gelukt, maar zie ik ook wat ik anders of beter had kunnen doen tijdens het onderzoek.

Indien ik dit onderzoek nogmaals zou uitvoeren en meer tijd zou hebben, dan zou ik in eerste instantie de vragenlijst door meer respondenten laten invullen. Door onduidelijke vragen in de Vietnamese vragenlijst hebben de respondenten vraag D2 bijvoorbeeld vaak opengelaten. Als bijvoorbeeld zeven van de tien respondenten de vraag open laten, is het al niet meer mogelijk om iets te zeggen over de resultaten. Daardoor is een grotere groep respondenten, minstens 100, gewenst. De vragenlijst zal ik door een goed vertaalbureau laten vertalen, zodat meer mensen de vragen zullen begrijpen, waardoor minder vaak vragen worden opengelaten. Niet zal ik de vragenlijst een volgende keer alleen schriftelijk afnemen, maar ook mondeling. Hier zal een goede tweetalige bij moeten zijn om misvattingen te voorkomen. Door de vragenlijst schriftelijk én mondeling af te nemen, kunnen de nadelen van beide methodes worden opgevangen. De volgende keer zou ik ook beter kijken naar de vragenlijst. Nu staan er bijvoorbeeld vragen in die niet relevant zijn of onduidelijk zijn (zoals B6). Ik zou de vragen gericht stellen en met meer stellingen werken. Ook zou ik meer met de verwantschapstermen doen, door het in de vragenlijst te verwerken. Hier zouden interessante uitkomsten uit kunnen komen. De observaties zou ik een volgende keer uitbreiden, zodat het niet enkel een beperkte illustratie is. De drie groepen die ik heb onderscheiden in het onderzoek zal ik behouden. De leeftijd van de tussengeneratie loopt nu echter zeer uiteen (nul tot vijftien jaar bij aankomst), waardoor het ene deel van de groep al wel kan lezen en schrijven en het andere deel van de groep niet. De volgende keer zou ik de groep beperken van tien tot vijftien jaar oud. Tot slot zou ik ook meer statistiek in mijn

onderzoek verwerken, maar dat is beter mogelijk door te werken met meer respondenten.

In de scriptie heb ik niet kunnen kijken of het uitmaakt hoeveel de respondenten in aanraking komen met het Vietnamees. Dit is interessant voor een vervolgonderzoek. Het is namelijk voor te stellen dat een kind die altijd Vietnamees spreekt met de ouders of waarbij elk weekend een groep Vietnamese vrienden of familieleden van de ouders over de vloer komen en dus veel in aanraking komt met de taal veel beter Vietnamees spreekt en verstaat, dan iemand die vrijwel alleen Nederlands om zich heen hoort. Het gebruik van de taal zal dan ook verschillend zijn. Het onderzoek zal zich dan vooral richten op de tweede generatie.

Bronnen/Referenties

- Appel, R. & P. Muysken (2005). *Language Contact and Bilingualism*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Brinkman, J. (2000). *De vragenlijst*. Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Dörnyei, Z. (2005). *The Psychology of the Language Learner: Individual Differences in Second Language Acquisition*. Mahwah: Erlbaum.
- Dörnyei, Z. (2010). *Questionnaires in Second Language Research: Construction, Administration, and Processing*. New York: Routledge.
- Edwards, J. (2004). Foundations of Bilingualism. In: Tej K. Bhatia & William C. Ritchie (eds.). *The Handbook of Bilingualism*. USA/UK/Australia: Blackwell Publishing, 7-31.
- Gal, S. (1988). The political Economy of Code Choice. In: Heller, M. (Ed.). *Codeswitching: Anthropological and Sociolinguistic Perspectives*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Giuong, P. van (1990). *Tieng viet. Vietnamese for Foreigners*. Australia: Victoria University of technology.
- Greenfield, L., & J.A. Fishman (1971). Situational measures of normative language views of person, place and topic among Puerto Rican bilinguals. In: J.A. Fishman, R.L. Cooper, & R. Ma (Eds.). *Bilingualism in the Barrio*. Bloomington: Research Center for the Language Sciences, Indiana University.
- Hoeven, E. van der & H. de Kort (1984). *Opvang en begeleiding van Vietnamese voogdijpupillen*. Leiden: Coördinatiecommissie Wetenschappelijk Onderzoek Kinderbescherming.

- Klaassen, W. (2005). *Een ander land*. Drunen: Wim Klaassen.
- Kleinen, J. & M.J.H.E. Hendriks (1983). *Vietnamezen in Nederland*. Rijswijk: Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur.
- Kleinen, J. & M.J.H.E. Hendriks (1988). *Vietnamezen in Nederland*. Rijswijk: Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur.
- Luong, Van Hy (1990). *Discursive practices and linguistic meanings: The Vietnamese system of person reference*. Amsterdam: J. Benjamins Pub. Co.
- Mesthrie, R., J. Swann, A. Deumert & W.L. Leap (2000). *Introducing Sociolinguistics*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Postel, A.A. & P.F.M. Boekhoorn (1993). *Vluchtelingen en Sociaal-economische positie, Vietnamese en Iraanse vluchtelingen in Nederland*. Nijmegen: Onderzoek- en Adviesbureau Geerts.
- Romaine, S. (1989). *Bilingualism*. USA/UK/Australia: Blackwell Publishing, 10-22.
- Tillaart, H. van den, M. Olde Monnikhof, S. van den Berg & J. Warmerdam (2000). *Nieuwe etnische groepen in Nederland, een onderzoek onder vluchtelingen en statushouders uit Afghanistan, Ethiopië en Eritrea, Iran, Somalië en Vietnam*. Ubbergen: Uitgeverij Tamdem Felix.
- Wardhaugh, R. (2010). *An Introduction to Sociolinguistics*. USA/UK: Wiley-Blackwell.
- Wei Li (ed.) (2007). *The Bilingualism Reader*. London: Routledge.
- Xuan Tu, C. (1991). De Vietnamezen. In: Ruiter, J.J. de (red.). *Talen in Nederland*. Groningen: Wolters Noordhoff.

Websites

Ager, S. (2011). "Vietnamese". Op: <http://www.omniglot.com/writing/vietnamese.htm>.

Auteur onbekend (2011). "Allochtone talen in Nederland". Op: http://nl.wikibooks.org/wiki/Portaal:Allochtone_talen_in_Nederland.

Auteur onbekend (2011). "Geschiedenis van Vietnam". Op: http://nl.wikipedia.org/wiki/Geschiedenis_van_Vietnam#cite_ref-Tuchman_0-0.

Auteur onbekend (2011). "Vietnamees". Op: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Vietnamees>

Auteur onbekend (2011). "Vietnamese pronouns". Op: http://en.wikipedia.org/wiki/Vietnamese_pronouns.

CBS (2011). "Bevolking; generatie, geslacht, leeftijd en herkomstgroepering, 1 januari ". Op: <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=37325&D1=a&D2=0-4,136,151,214,231&D3=0&D4=0&D5=244&D6=a,!0-8&VW=T>.

MEYS Emerging Markets Research (2010). "Landenprofiel Vietnam". Op: <http://meys.eu/file.axd?file=2010%2F3%2FVietnam.pdf>.

Tiggeloven, C. (2002). "We hoopten op redding" 25 Jaar Vietnamese bootvluchtelingen in Nederland. Op: <http://static.rnw.nl/migratie/www.wereldomroep.nl/actua/nl/samenleving/bootvluchtelingen020104.html-redirected>.

Vlasblom, D. (2010). "De halve wereld tweetalig". Op: <http://www.nrcboeken.nl/recensie/de-halve-wereld-tweetalig>.

Wilfried, M. (1997). "Reisverslag Vietnam: 1997" Op: <http://users.telenet.be/killivissen/reisverslag.html>.

Bijlage I: Vragenlijst

Bedankt dat u mee wil werken aan mijn onderzoek. De vragenlijst bestaat uit vier delen en zal schriftelijk worden afgenomen. Waar nodig zal vooraf worden uitgelegd wat er van u verwacht wordt. Uw gegevens zullen anoniem blijven.

A. Algemene gegevens

Geslacht m/v
Leeftijd _____
Woonplaats _____
Geboorteland _____
In Nederland sinds _____
Familie in Nederland 0 Ja 0 Nee
Zoja, hoeveel? _____
Waar wonen zij in Nederland _____
Geloof Boeddhistisch / Christelijk / Anders, namelijk _____

B. Spreker

In dit deel zullen tien stellingen aan bod komen. Geef aan in hoeverre u het hier mee eens of oneens bent of geef aan of u in deze situaties Vietnamees spreekt. De tien stellingen zullen gaan over degene met wie u spreekt.

1. Als ik iemand aanspreek die zowel Nederlands als Vietnamees spreekt en ik ken diegene, dan spreek ik diegene aan in het Vietnamees

0 nooit 0 zelden 0 soms 0 regelmatig 0 vaak 0 altijd

2. Als ik iemand aanspreek die ik niet ken, maar denk dat diegene Vietnamees is, dan spreek ik diegene aan in het Vietnamees

0 nooit 0 zelden 0 soms 0 regelmatig 0 vaak 0 altijd

3. Met Vietnamese leeftijdsgenoten spreek ik Vietnamees

0 nooit 0 zelden 0 soms 0 regelmatig 0 vaak 0 altijd

4. Met Vietnamese mensen die jonger zijn, spreek ik Vietnamees

0 nooit 0 zelden 0 soms 0 regelmatig 0 vaak 0 altijd

5. Met Vietnamese mensen die ouder zijn, spreek ik altijd Vietnamees

0 nooit 0 zelden 0 soms 0 regelmatig 0 vaak 0 altijd

6. *Of ik iemand in het Vietnamees aanspreek, hangt af van het geslacht van die persoon*

0 nooit 0 zelden 0 soms 0 regelmatig 0 vaak 0 altijd

7. *Ik spreek Vietnamees tegen mijn familie die ouder is*

0 nooit 0 zelden 0 soms 0 regelmatig 0 vaak 0 altijd

8. *Ik spreek Vietnamees tegen mijn familie die jonger is*

0 nooit 0 zelden 0 soms 0 regelmatig 0 vaak 0 altijd

9. *Ik spreek Vietnamees tegen de familie van mijn Vietnamese vrienden*

0 nooit 0 zelden 0 soms 0 regelmatig 0 vaak 0 altijd

10. *Ik spreek Vietnamees tegen de Vietnamese vrienden van mijn familie*

0 nooit 0 zelden 0 soms 0 regelmatig 0 vaak 0 altijd

C. Locatie

In het volgende deel zullen elf locaties aan bod komen. In hoeverre spreekt u dan Vietnamees als u met twee Vietnamese vrienden bent die zowel Nederlands als Vietnamees spreken?

	nooit	zelden	soms	regelmatig	vaak	altijd
1. <i>Vietnamese winkels/toko's</i>	0	0	0	0	0	0
2. <i>Nederlandse winkels</i>	0	0	0	0	0	0
3. <i>Vietnamees restaurant</i>	0	0	0	0	0	0
4. <i>Nederlands restaurant</i>	0	0	0	0	0	0
5. <i>Thuis</i>	0	0	0	0	0	0
6. <i>Vietnamese feesten (zoals tet)</i>	0	0	0	0	0	0
7. <i>Nederlandse feesten (zoals kerst)</i>	0	0	0	0	0	0
8. <i>Vietnamese tempel (Chua)</i>	0	0	0	0	0	0
9. <i>Nederlandse kerk</i>	0	0	0	0	0	0
10. <i>Op school</i>	0	0	0	0	0	0
11. <i>Op het werk</i>	0	0	0	0	0	0

D. Overige vragen

In het laatste deel zullen tien verschillende vragen aan bod komen. Dit kunnen zowel open vragen zijn, als meerkeuzevragen. Er zullen ook vragen zijn waarbij u aan moet geven wat voor u het belangrijkste is (1) en het minst belangrijke.

1. *Maakt het voor het onderwerp waarover u spreekt uit welke taal u gebruikt? Licht dit toe.*

0 Ja 0 Nee

Toelichting:

2. *Geef aan welke factoren u het belangrijkste vindt van uw Vietnamese gesprekspartner bij uw taalkeuze (1) en welke het minst belangrijk (4)*

Kies uit: *Leeftijd* *Geslacht* *Relatie* *Hoe goed u de ander kent*

1) _____

2) _____

3) _____

4) _____

3. *Geef aan welke factoren u het belangrijkste vindt bij uw taalkeuze (1) en welke het minst belangrijk (4)*

Kies uit: *Degene met wie ik praat* *Locatie* *Onderwerp* *Anders, nl;*

1) _____

2) _____

3) _____

4) _____

4. *Hoe goed vindt u dat u Vietnamees spreekt*

0 zeer slecht/niet 0 slecht 0 matig 0 redelijk 0 goed 0 perfect

5. *Hoe goed vindt u dat u Vietnamees verstaat*

0 zeer slecht/niet 0 slecht 0 matig 0 redelijk 0 goed 0 perfect

6. *Hoe goed vindt u dat u Vietnamees leest*

0 zeer slecht/niet 0 slecht 0 matig 0 redelijk 0 goed 0 perfect

7. *Hoe goed vindt u dat u Vietnamees schrijft*

0 zeer slecht/niet 0 slecht 0 matig 0 redelijk 0 goed 0 perfect

8. *Zou u het Vietnamees beter willen beheersen?*

Ja Nee

Toelichting:

9. *Zou u het Vietnamees door willen geven aan uw kinderen?*

Ja Nee

10a. *Gebruikt u het Nederlands en het Vietnamees wel eens door elkaar?*

Ja Nee

10b. *Zo ja, waarom doet u dit?*

Ik vind het woord beter bij de situatie passen

Ik kan dan niet op het Nederlandse woord komen

Ik ken het Nederlandse woord er niet voor

Anders, namelijk _____

Nogmaals bedankt voor uw tijd en medewerking!

Suong Thach

Studente Taal, Mens en Maatschappij

Universiteit Utrecht

Bijlage II: Observatieformulier

Leeftijd

Spreker:	Generatie 1	Generatie 1,5	Generatie 2
Spreekt met:	Generatie 1	Generatie 1,5	Generatie 2
Toegesprokene is:	jonger	even oud	ouder

Geslacht:

Spreker:	Man	Vrouw
Spreekt met:	Man	Vrouw

Onderwerp

Toegesprokene wordt aangesproken in het	Vietnamees	Nederlands
---	------------	------------

Onderwerp 1	Nederlands	Vietnamees	CS*: ja	nee
	Toelichting CS:			
Onderwerp 2	Nederlands	Vietnamees	CS*: ja	nee
	Toelichting CS:			
Onderwerp 3	Nederlands	Vietnamees	CS*: ja	nee
	Toelichting CS:			
Onderwerp 4	Nederlands	Vietnamees	CS*: ja	nee
	Toelichting CS:			

Relatie spreker - toegesprokene

Toegesprokene is:

familie kennis vriend(in) onbekend anders, nl

Nadien vragen:

Waarom sprak u Vietnamees/Nederlands met diegene?

.....
.....
.....

* CS = Code-switching

Generatie 1: geboren in Vietnam, volwassen toen hij/zij naar Nederland kwam.

Generatie 1,5: geboren in Vietnam, tot 12 jaar toen hij/zij naar Nederland kwam.

Generatie 2: geboren in Nederland, beide ouders geboren in Vietnam.